

Hmotnostní spektrometrie....

...co to umí?

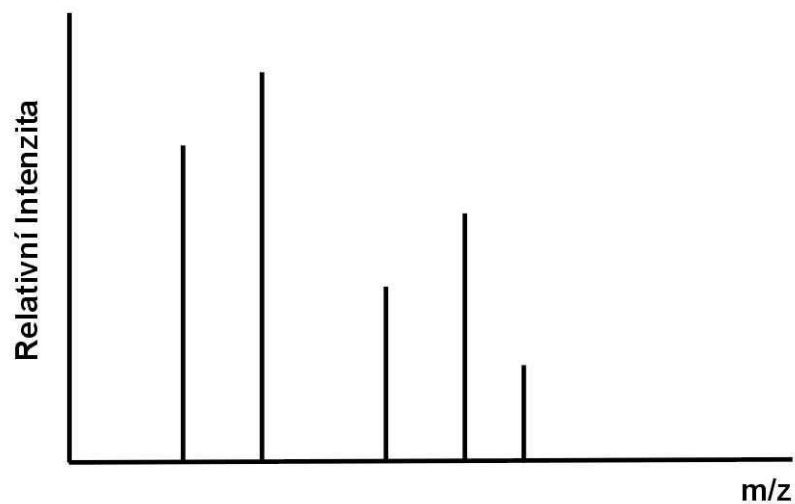
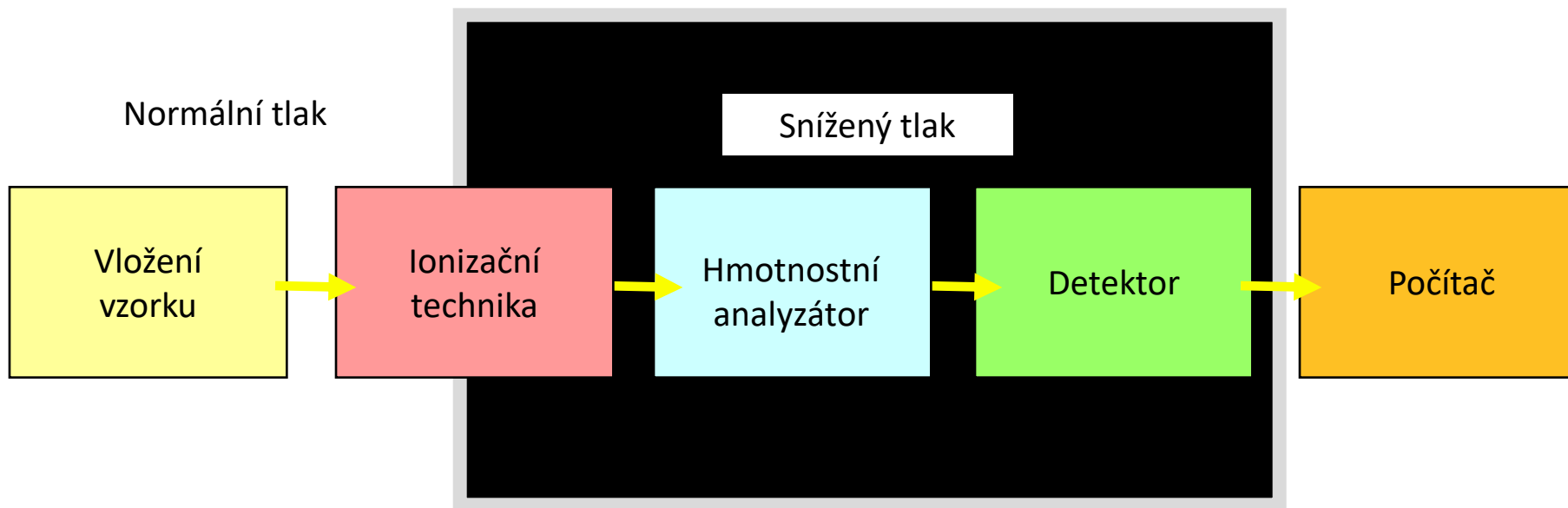
Měřit přesnou molekulovou hmotnost

Určovat izotopové zastoupení

Napomáhat určení struktury

Provádět kvantitativní měření

Hmotnostní spektrometr

Ionizační techniky.

Převod z tuhé/kapalné/plynné fáze do plynné a tvorba iontů

měkké X tvrdé

vakuum X atmosferický tlak (ambientní ionizace) – API

Negativní X pozitivní mód

Měkké ionizační techniky – hlavně pseudomolekulární ionty – přidání/odtržení protonu $M+H^+$ / $M-H^+$ - také nabití pomocí kationtů (Na^+ , K^+ , ... či aniontů v negativním iontovém módu)

Tvorba aduktů – solvent, matrice, nečistoty, sám se sebou,...

Ionizační techniky.

ESI – Electrospray Ionization

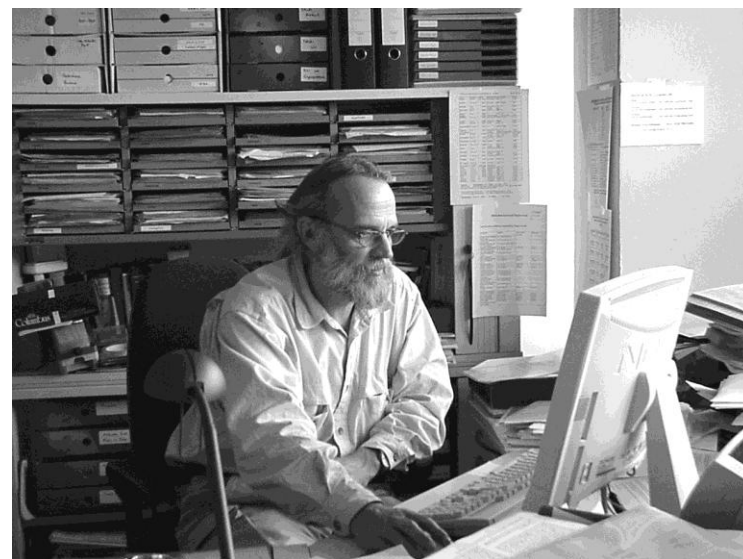
- DESI – Desorption Electrospray Ionization
- nESI – nano ESI
- paper spray

MALDI – Matrix Assisted Laser Desorption/Ionization

- LDI – Laser Desorption/Ionization
- NALDI – Nano Assisted Laser Desorption/Ionization
(Nanostructured / Nanowire)
- DIOS - Desorption Ionization On Silicon
- SELDI – Surface Enhanced Laser Desorption/Ionization
  - SEND – surface enhanced neat desorption (DIOS)
  - SEPAR – surface enhanced photolabile attachment and release
  - SEAC – surface enhanced affinity capture

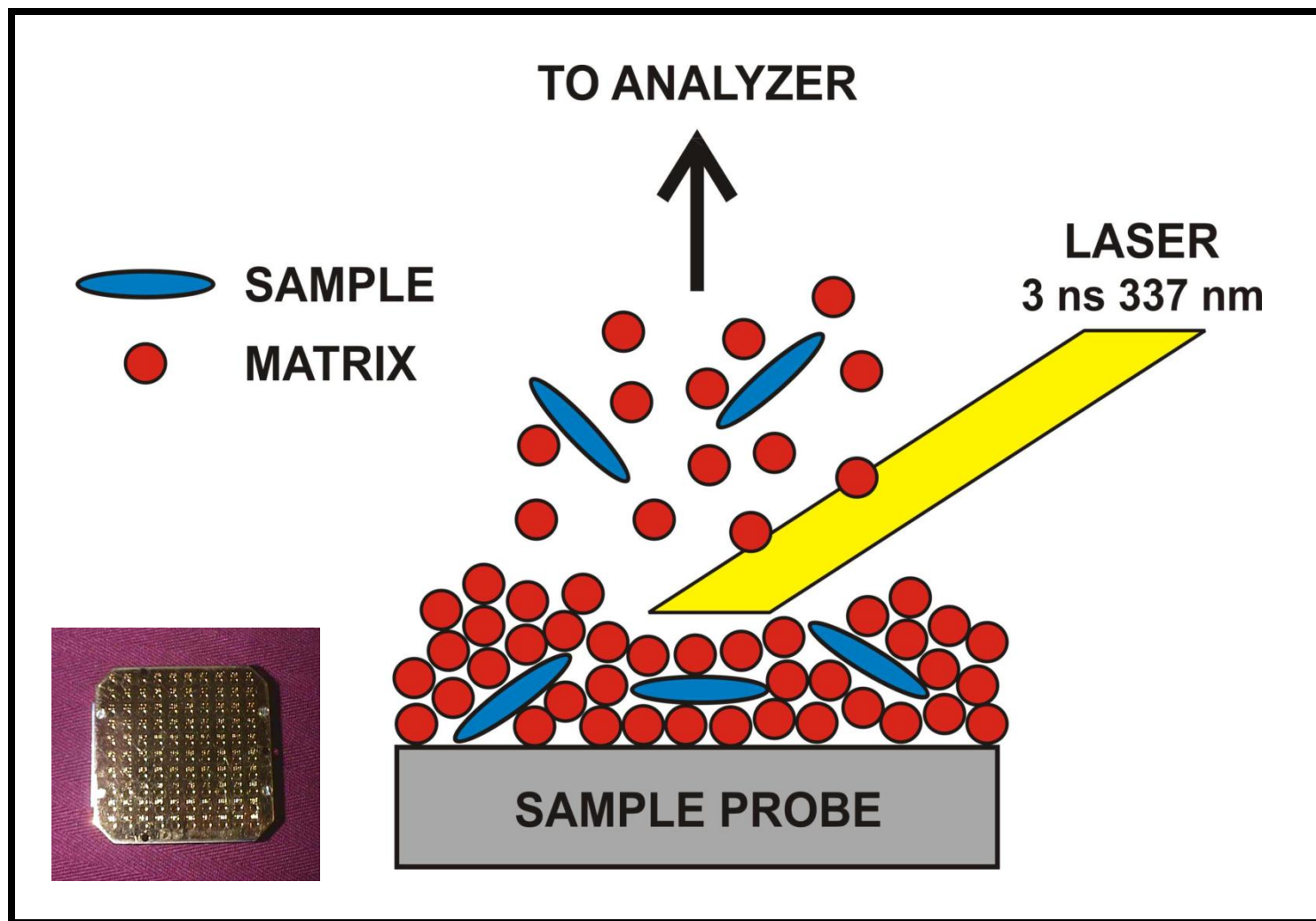
Desorpce laserem za přítomnosti matrice

K. Tanaka / M. Karas, F. Hillenkamp

Karas M; Bachmann D; Bahr U; Hillenkamp F: *Int. J. Mass Spectrom. Ion Proc.* 1987, 78, 53.
Tanaka K; Waki H; Ido Y; Akita S; Yoshida Y; Yoshida T: *Rapid Commun. Mass Spectrom.* 1988, 2, 151.

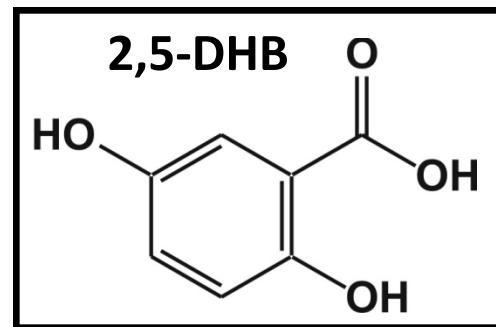
MALDI Ionizační proces

MALDI Ionizační proces

MALDI matrice

dobrá absorpce za použité vlnové délky
stabilita ve vakuu, netěkavá
přenos protonu

vzorek : matrice = 1 : 10^4 - 10^5

mísitelné se vzorkem v tuhé fázi

solventy: MeOH, EtOH, MeCN, H₂O, THF, aceton ...

UV-MALDI

337 nm dusíkový laser

355 nm Nd:YAG

266 nm Nd:YAG

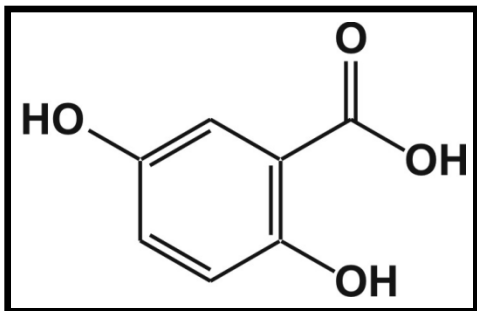
193 nm ArF

IR-MALDI

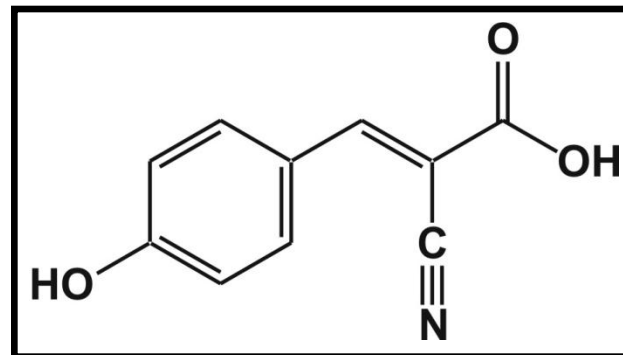
2.94 μ m Er:YAG laser

10.6 μ m CO₂ laser

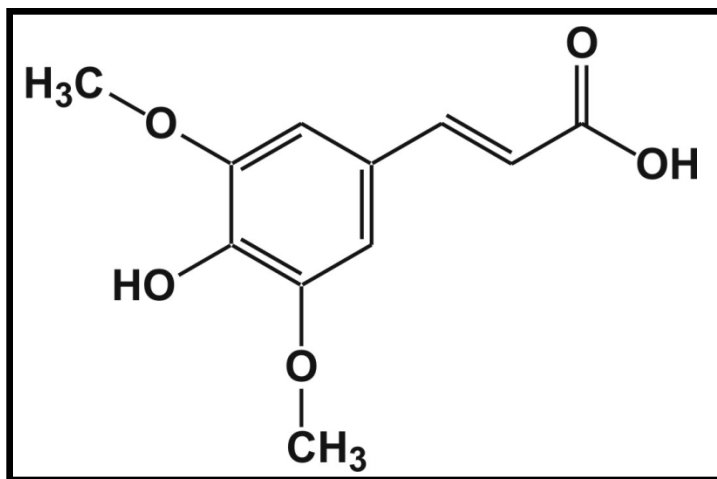
MALDI matrice

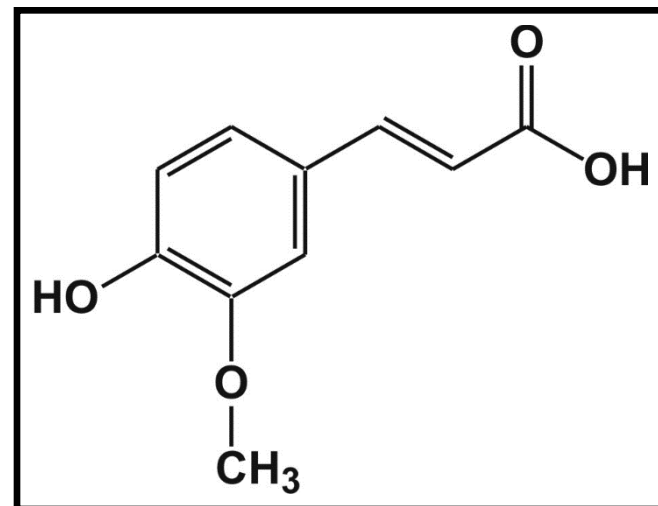
kys. 2,5-dihydroxybenzoová (DHB)

kys. α -kyano-4-hydroxyskořicová (CCA)

kys. sinapová (SA)
(kys. 3,5-dimethoxy-4-hydroxyskořicová)

kys. ferulová (FA)
(kys. 4-hydroxy-3-methoxyskořicová)

MALDI Ionizační proces

- Měkká ionizace
- Malá nebo žádná fragmentace, jednoduchá interpretace
- Jednonásobně nabité ionty $[M+H]^+$; $[M-H]^-$
- Rychlá a jednoduchá příprava
- Proteiny, peptidy, oligosacharidy, nukleotidy
syntetické polymery ...
- Tolerantní k detergentům, solím...
- Krátké laserové pulsy; $t \sim \text{ns}$
- Nejčastěji spojeno s TOF analyzátozem

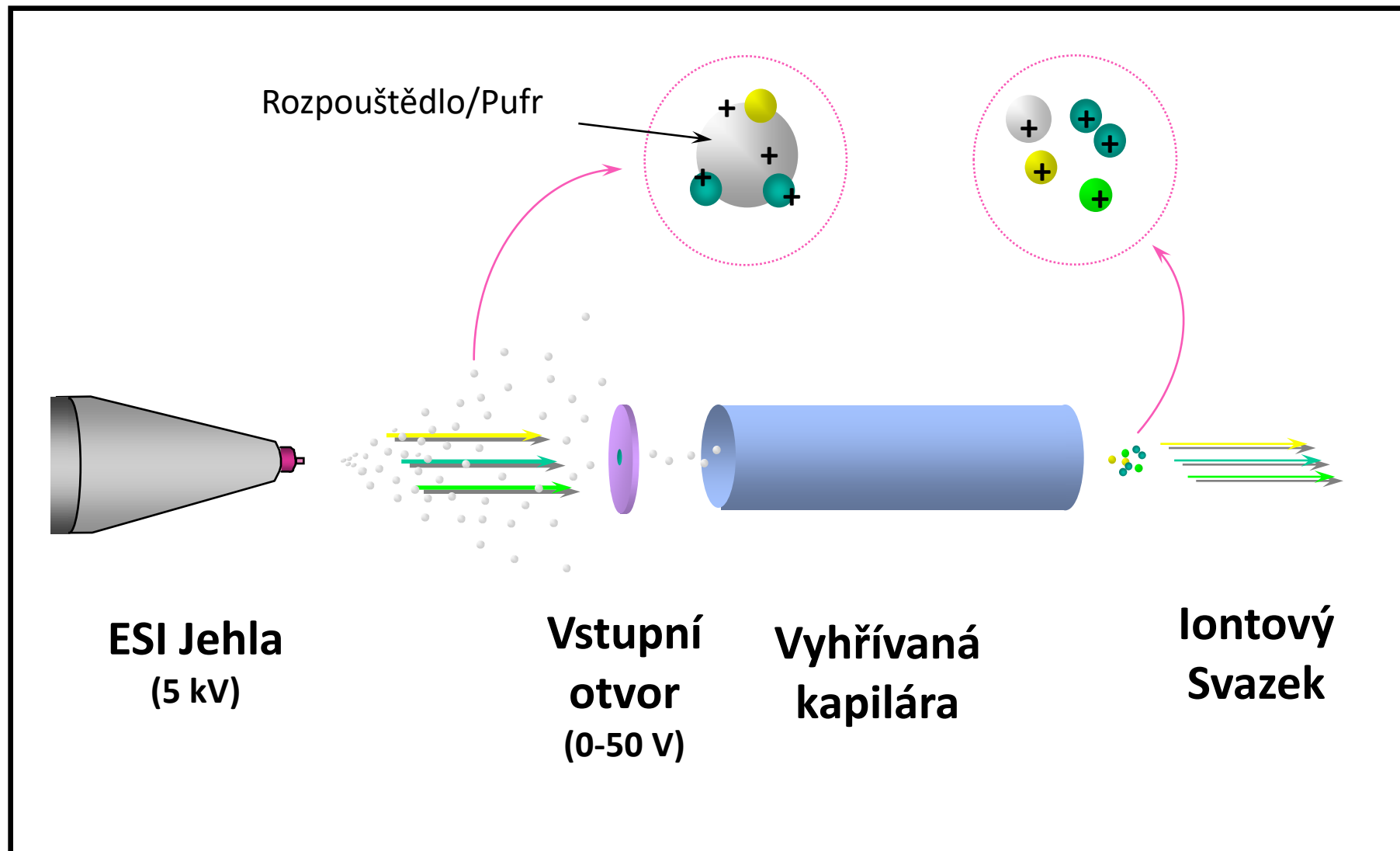
Elektrosprej – J. B. Fenn

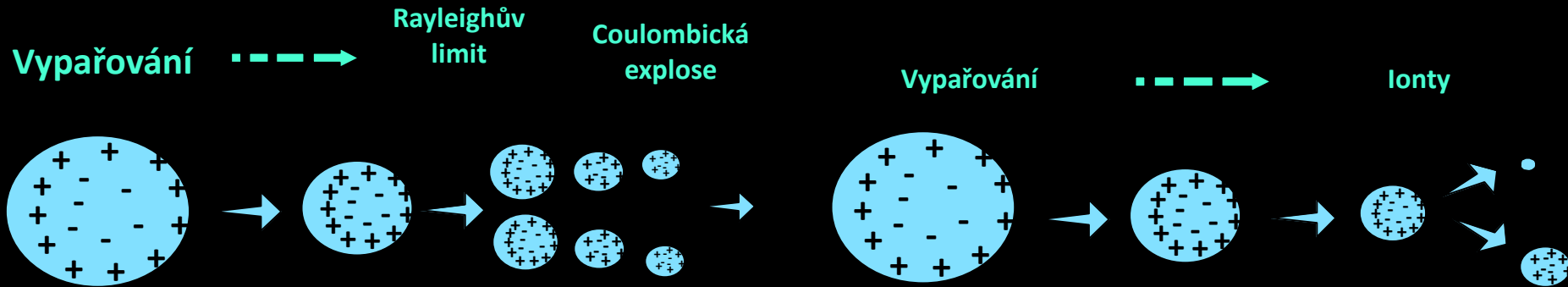
1994 – nanoelektrosprej –
M. Mann a M. Wilm

Fenn JB; Mann M; Meng CK; Wong SF; Whitehouse CM: *Science* 1989, 246, 64.

Ionizace elektrospejem

Princip ionizace elektrosprejem

<http://www.youtube.com/watch?v=palklu1-ChA>

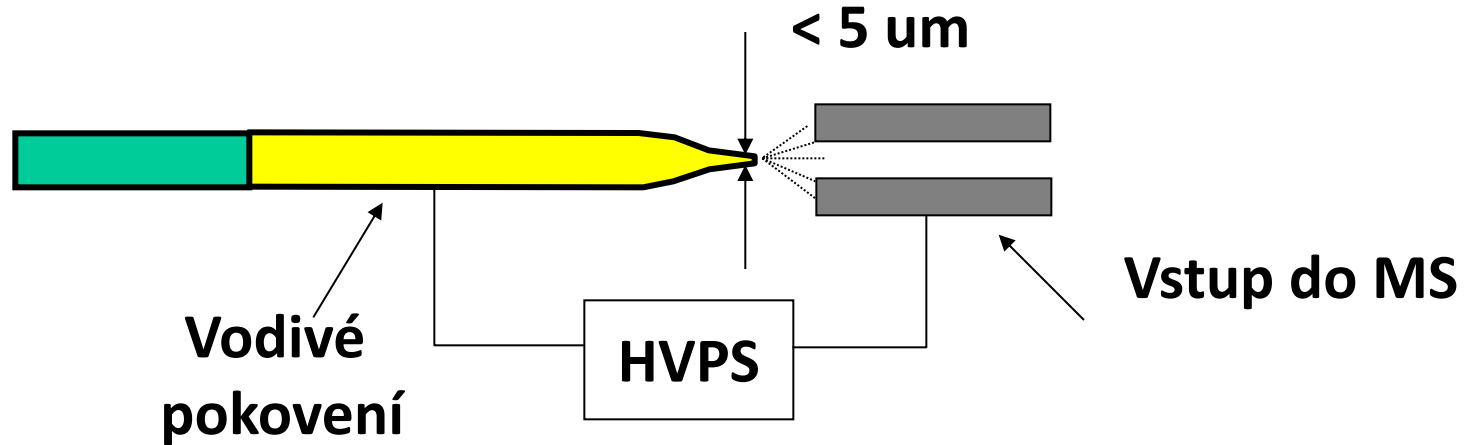

<http://www.youtube.com/watch?v=YukX2s1kuYc>

Ionizace elektrosprejem

- **Velmi měkká ionizace**
- **Mnohonásobně nabité ionty – 1, 2, 3, ...60x**
- **Malá nebo téměř žádná fragmentace**
- **proteiny, peptidy, oligosacharidy, nukleotidy, syntetické polymery ...**
- **Nekovalentní komplexy (proteinové komplexy, komplexy protein-ligand, atd.)**
- **Vysoká náročnost na čistotu**
- **Napojitelné na LC**

Nanospray - nESI

Křemenná kapilára vytažená/zbroušená do špičky (< μm)

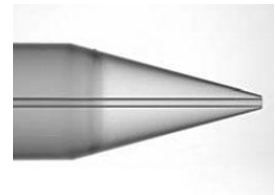
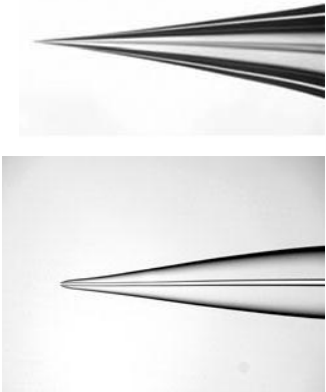
Velmi malé kapky < 200 nm

Průtoky v řádu 25 nl/min

Mnohem vyšší účinnost ionizace

Miniaturní spotřeby vzorku

Větší tolerance k solím

Analyzátory

statické - dynamické

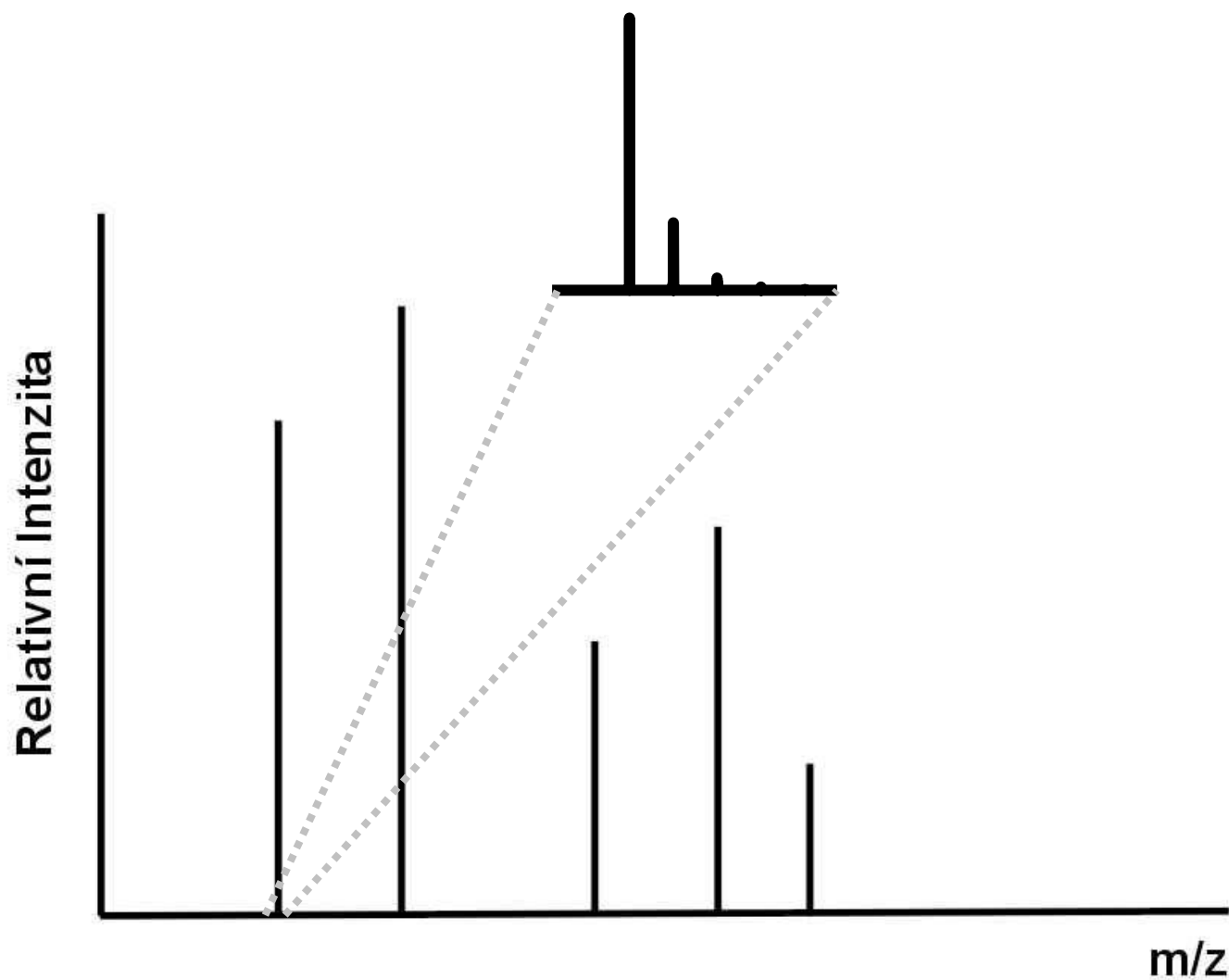
Typ

separace

Magnetický sektor	(B)	magnetický moment
Elektrický sektor	(E)	kinetická energie
Kvadrupól	(q)	m/z stabilita trajektorie
Iontová past (kvadrupólová-sférická / lineární)	(IT)	m/z rezonanční frekvence
Průletový	(ToF)	doba letu
Cyklotronová rezonance (ICR)		m/z rezonanční frekvence
Orbitální past	(OT)	m/z rezonanční frekvence

... a hybridy (qTOF, TOFTOF, QqQ, Q-FT-ICR, IIT-OT, etc.)

Bližší pohled na MS spektrum

Atomové hmotnosti

Symbol	M _{nom}	M _{mono}	%
C	12	12.00000	98.9300
	13	13.00336	1.0700
H	1	1.00783	99.9885
	2	2.01411	0.1150
N	14	14.00307	99.6320
	15	15.00011	0.3680
O	16	15.99492	99.7570
	17	16.99913	0.0380
	18	17.99916	0.2050
S	32	31.97207	94.9300
	33	32.97146	0.7600
	34	33.96787	4.2900
	36	35.96708	0.0200
P	31	30.97376	100.0000

Přítomnost izotopů (^{13}C , ^{15}N , ^{18}O , ...) se projeví na tvaru píku.

^{12}C
 ^1H
 ^{14}N
 ^{16}O
 ^{32}S

$2 \times ^{13}\text{C}$

$2 \times ^2\text{H}$

$2 \times ^{15}\text{N}$

$2 \times ^{17}\text{O}$

$2 \times ^{33}\text{S}$

$1 \times ^{34}\text{S}$

$1 \times ^{18}\text{O}$

$1 \times ^{13}\text{C} + 1 \times ^2\text{H}$

$1 \times ^{13}\text{C} + 1 \times ^{15}\text{N}$

$1 \times ^{13}\text{C} + 1 \times ^{17}\text{O}$

$1 \times ^{13}\text{C} + 1 \times ^{33}\text{S}$

$1 \times ^2\text{H} + 1 \times ^{15}\text{N}$

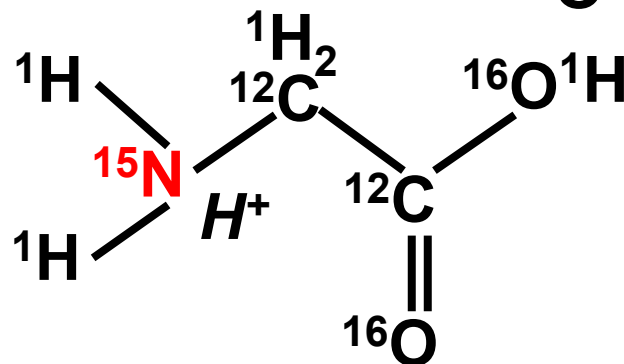
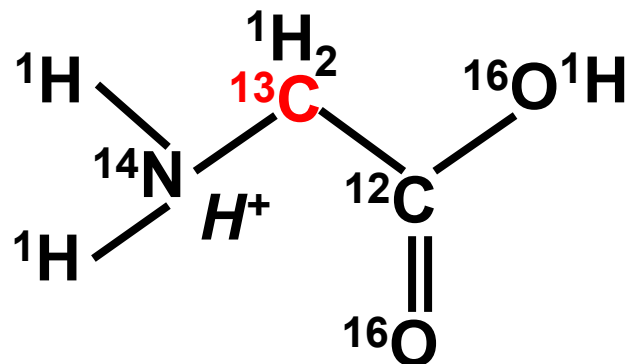
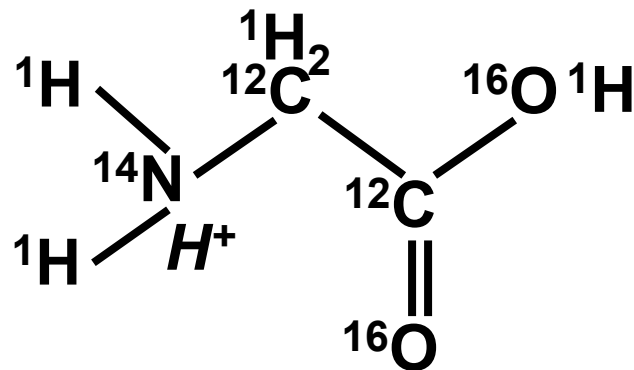
$1 \times ^2\text{H} + 1 \times ^{17}\text{O}$

$1 \times ^2\text{H} + 1 \times ^{33}\text{S}$

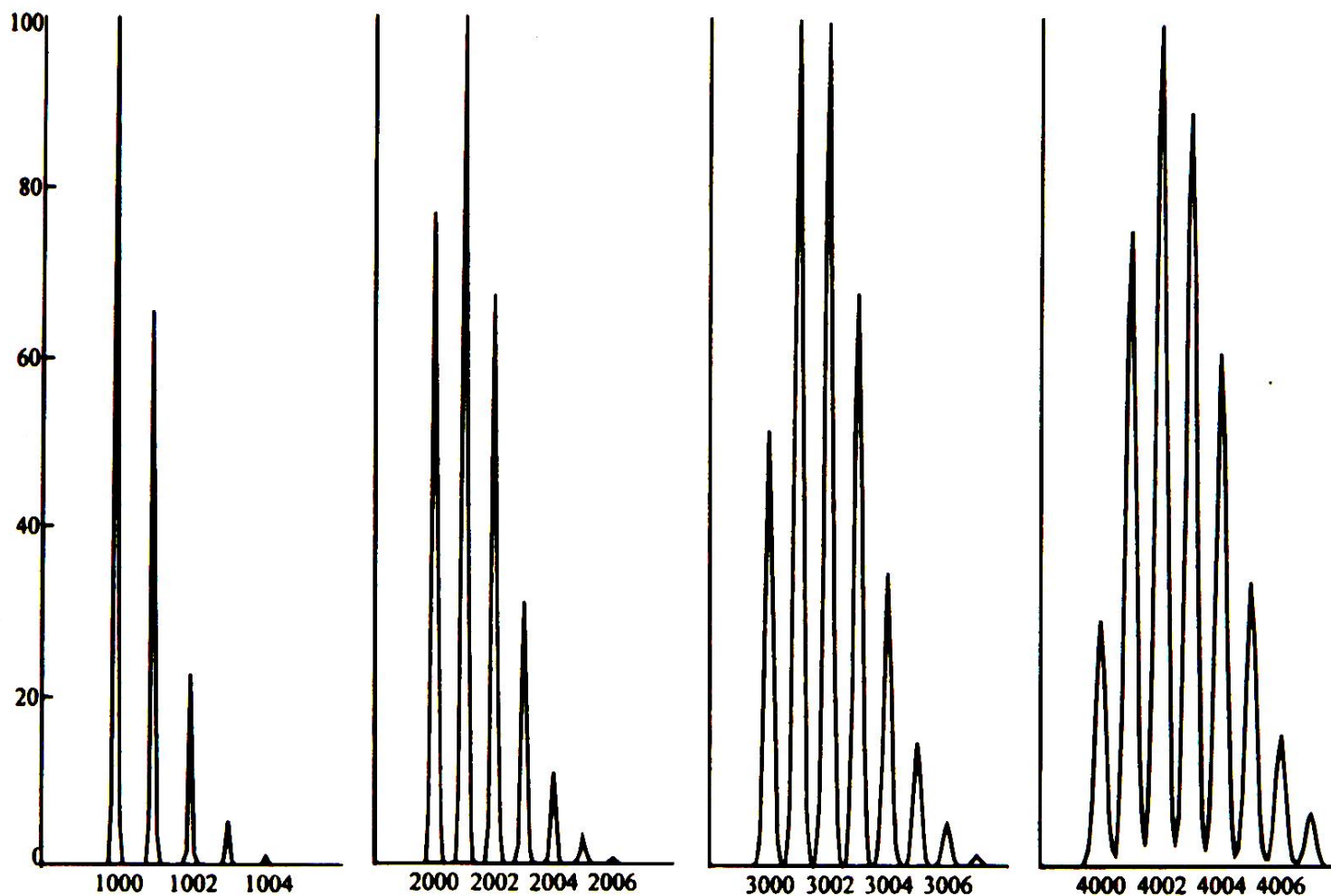
$1 \times ^{15}\text{N} + 1 \times ^{17}\text{O}$

$1 \times ^{15}\text{N} + 1 \times ^{33}\text{S}$

$1 \times ^{17}\text{O} + 1 \times ^{33}\text{S}$

Teoretická izotopová obálka peptidy s m/z 1000-4000 Da

Figure 4. Theoretical isotope distributions of peptides of 1000, 2000, 3000 and 4000 Da.

Atomové hmotnosti

Monoizotopická a průměrná...

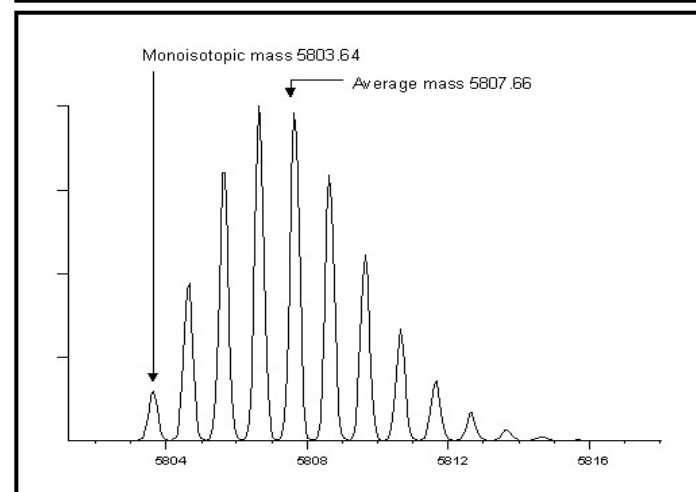
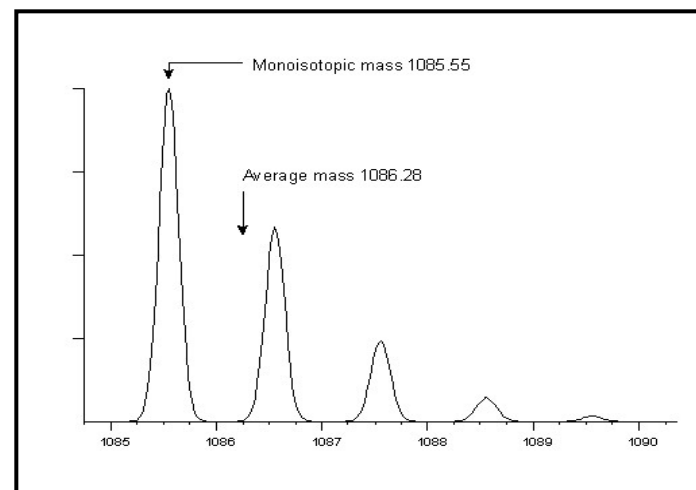
C   12.000   12.011

H   1.0078   1.008

N   14.003   14.007

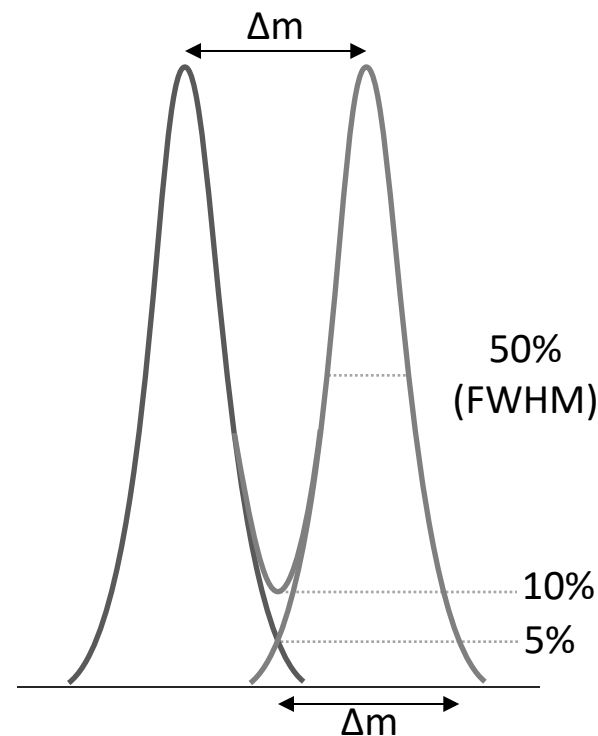
O   15.995   15.999

P   30.974   30.974

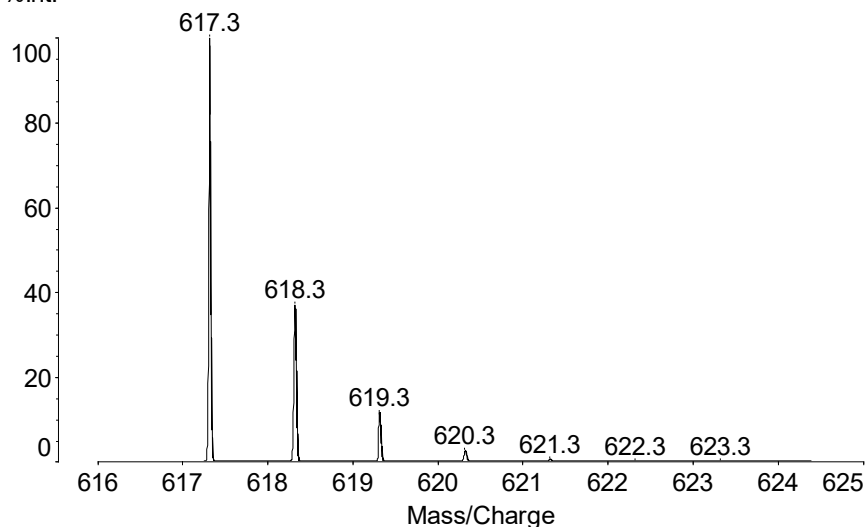

Rozlišení

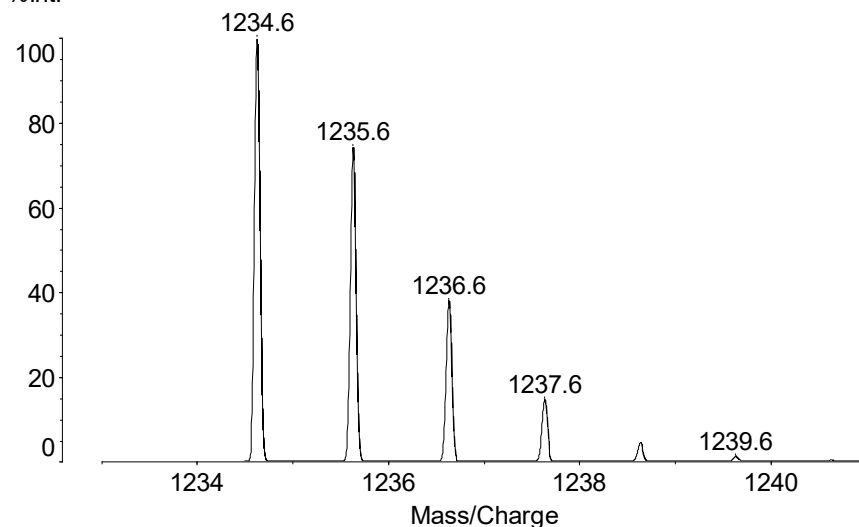
- Rozlišení / rozlišovací schopnost
- IUPAC: $R = m/\Delta m$
(R – resolving power, Δm - resolution)
- Záleží jak je definováno Δm
  - šířka jednotlivého píku v určité výšce (5%, 50% - FWHM)
  - 10% údolí mezi dvěma píky

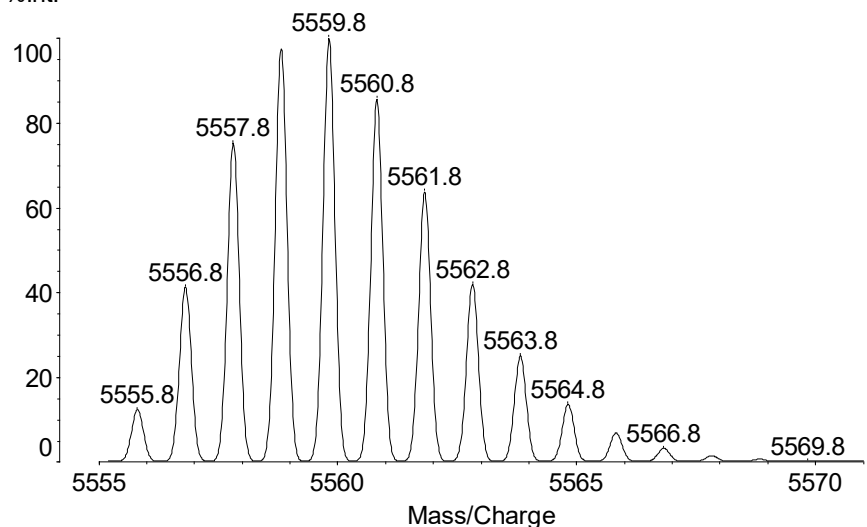
Molecular formula: C₃₀H₄₅N₆O₆S Resolution: 20000 at 50%
%Int.

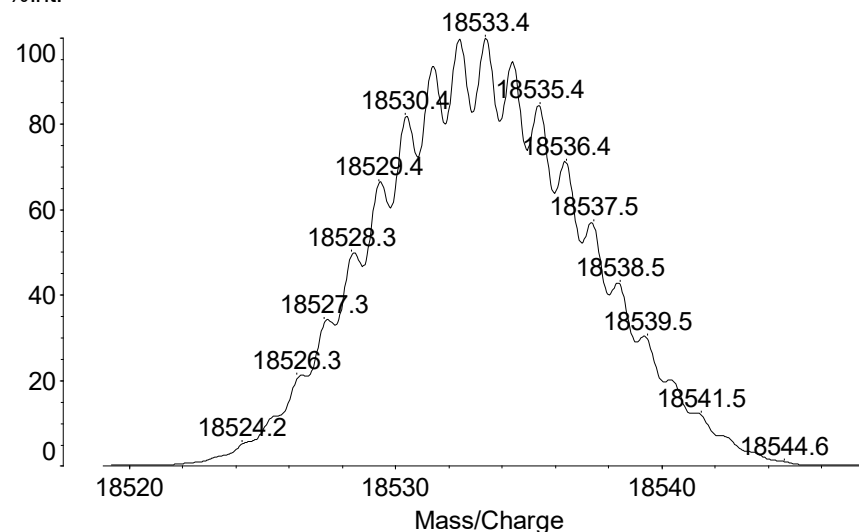
Molecular formula: C₆₀H₉₀N₁₂O₁₂S₂ Resolution: 20000 at 50%
%Int.

Molecular formula: C₂₇₀H₄₀₅N₅₄O₅₄S₉ Resolution: 20000 at 50%
%Int.

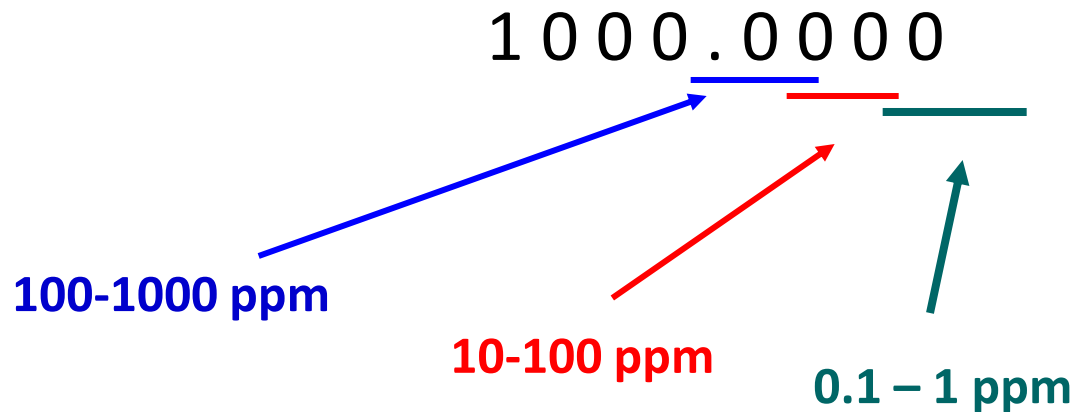

Molecular formula: C₉₀₀H₁₃₅₀N₁₈₀O₁₈₀S₃₀ Resolution: 20000 at 50%
%Int.

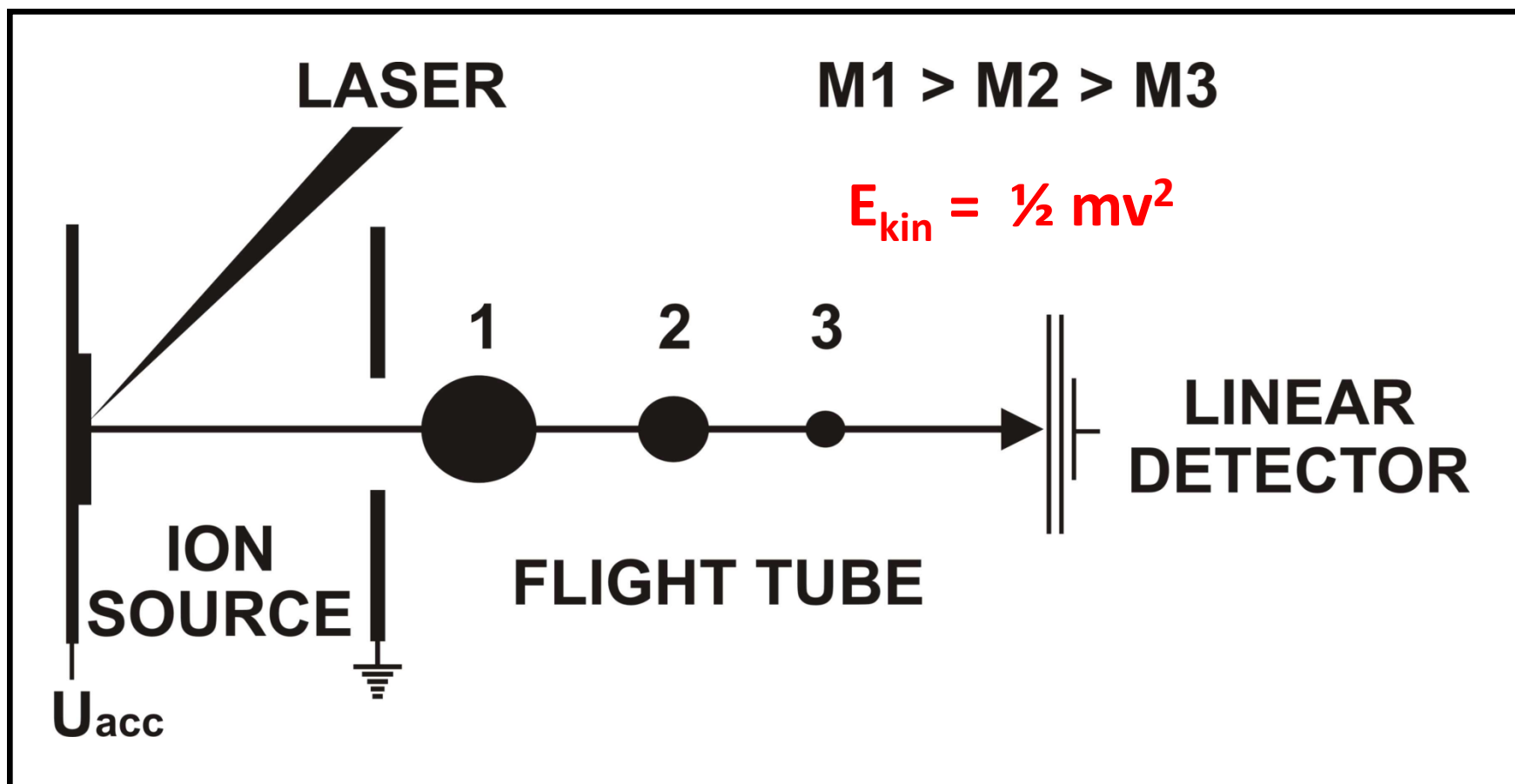

Chyba měření

- Da – Dalton - 0.1 – 0.0001
- Th – Thompson – 0.1 – 0.0001
- ppm – parts per million – 100 – 0.1
ppm chyba = 1e6x(naměřená M-teoretická M)/teoretická M
- %

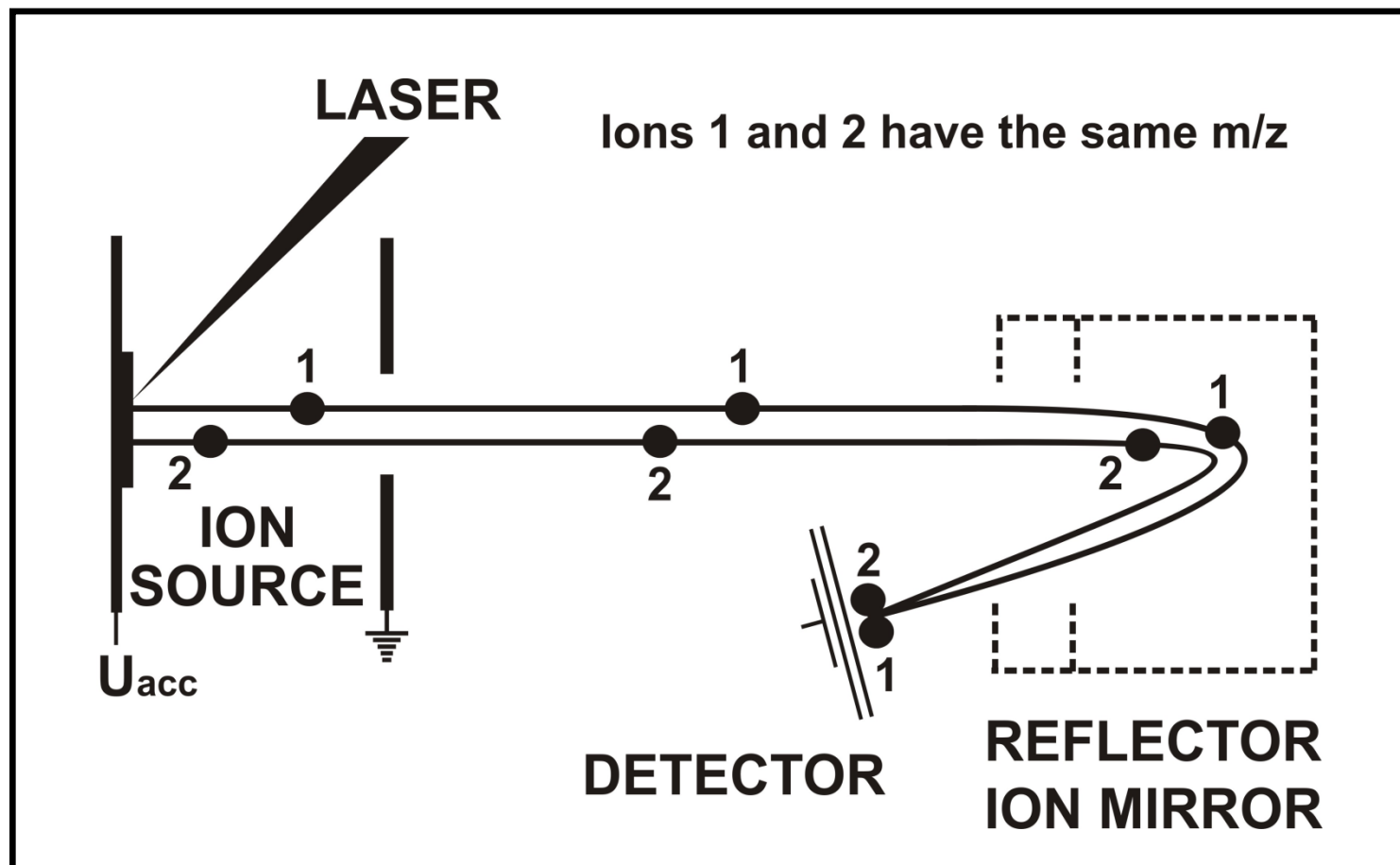

Time Of Flight (TOF) Analyzátor

Time Of Flight (TOF) - reflekttron

R 10^4
1ppm

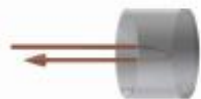

Time Of Flight (TOF) - design

(a) Linear TOF-MS

(b) Reflector-TOF-MS

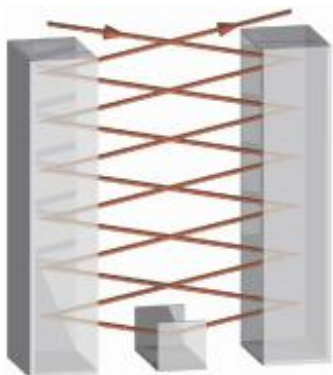
(c) Multiple-Reflection TOF-MS (closed Path)

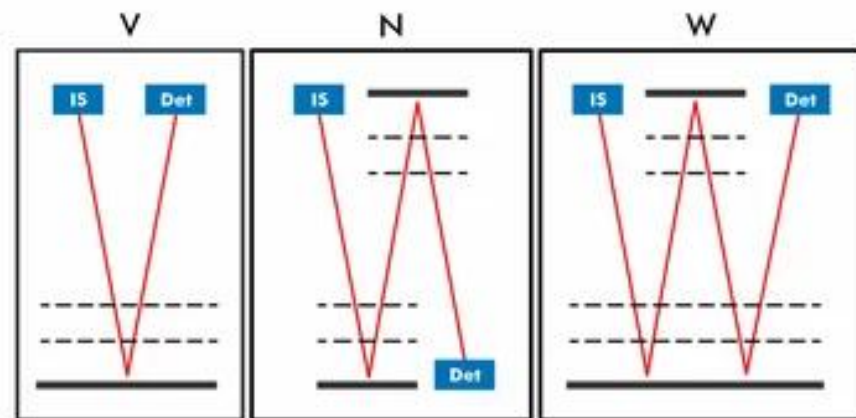
(d) Multiple-Turn TOF-MS (closed path)

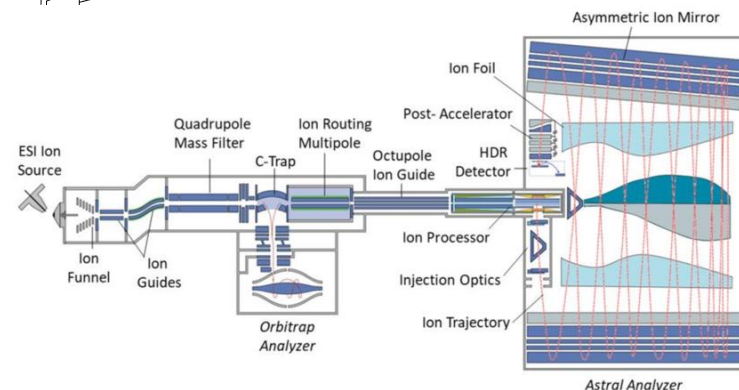
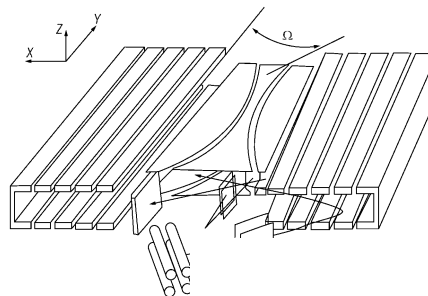
(e) Multiple-Reflection TOF-MS (open Path)

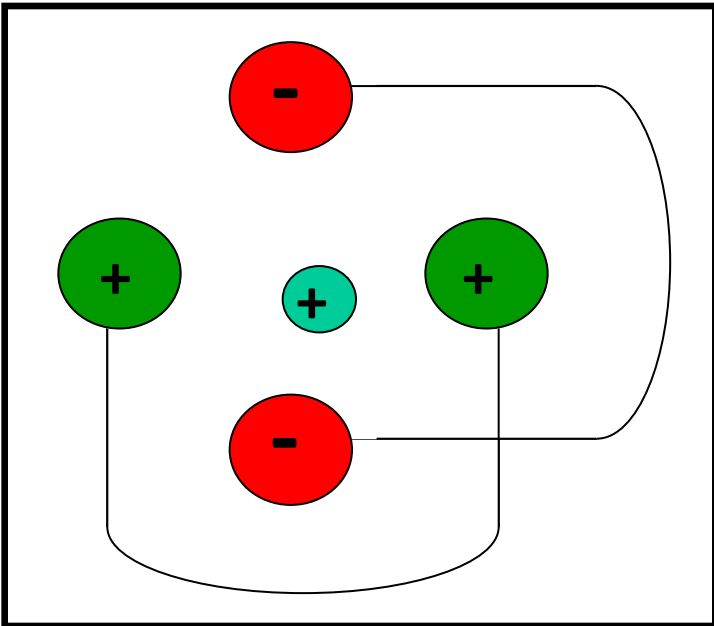
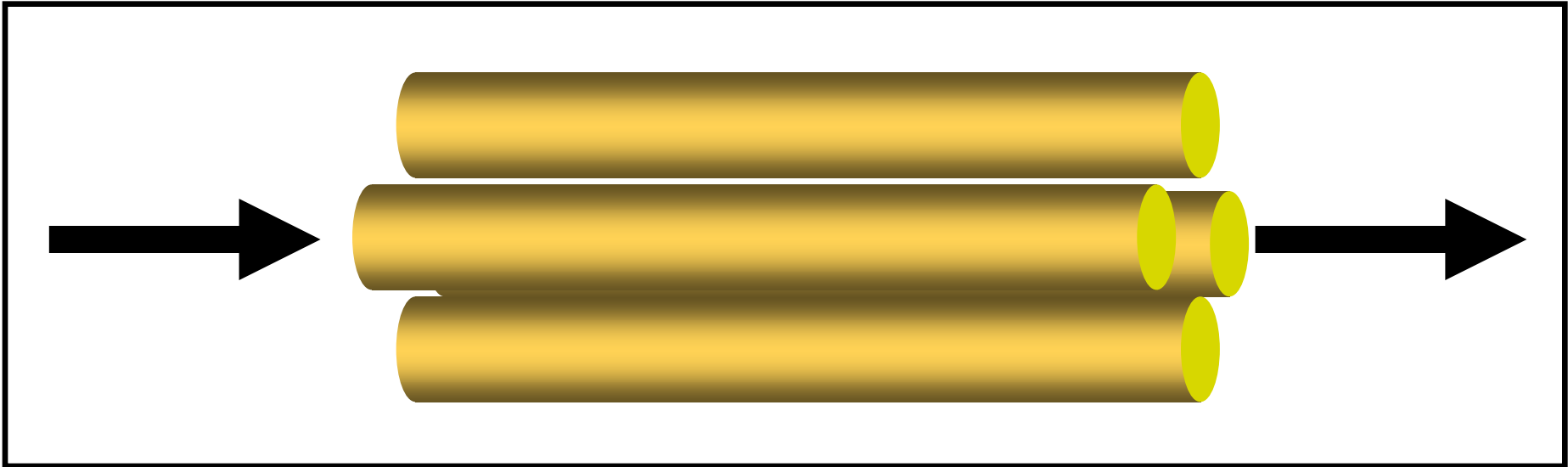
(f) Multiple-Turn TOF-MS (open path)

mrTOF ASTRAL (Thermo)

Kvadrupólový analyzátor

Tyče optimálně hyperbola, reálně kruhový průřez.

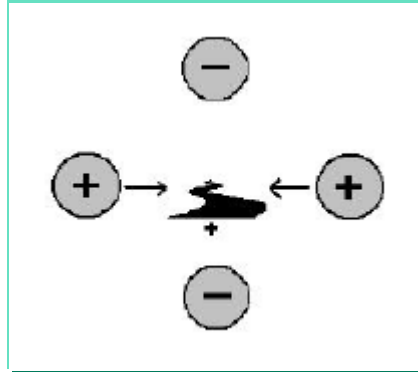
Stejné polarity na protilehlých tyčích.

Stejnoseměrné a střídavé vysokofrekvenční napětí - DC a RF

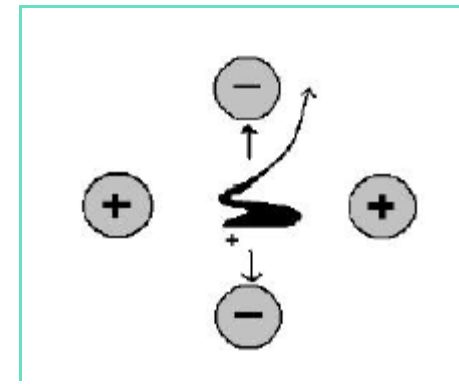
Rozdílný pohyb „velkých“ a „malých“ iontů

Kvadrupólový analyzátor

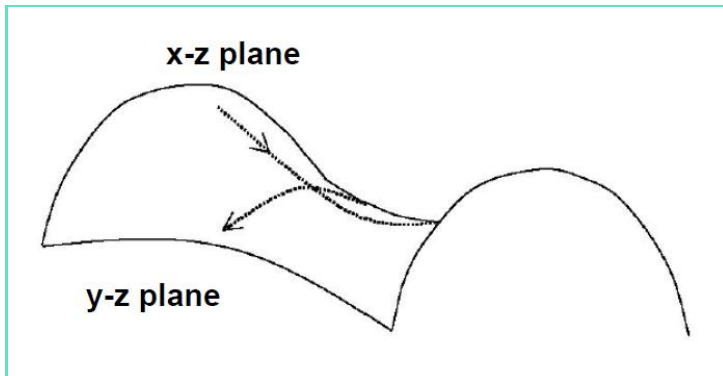
Vliv stejnosměrného napětí (platí pro + ionty)

Stabilizace

Destabilizace

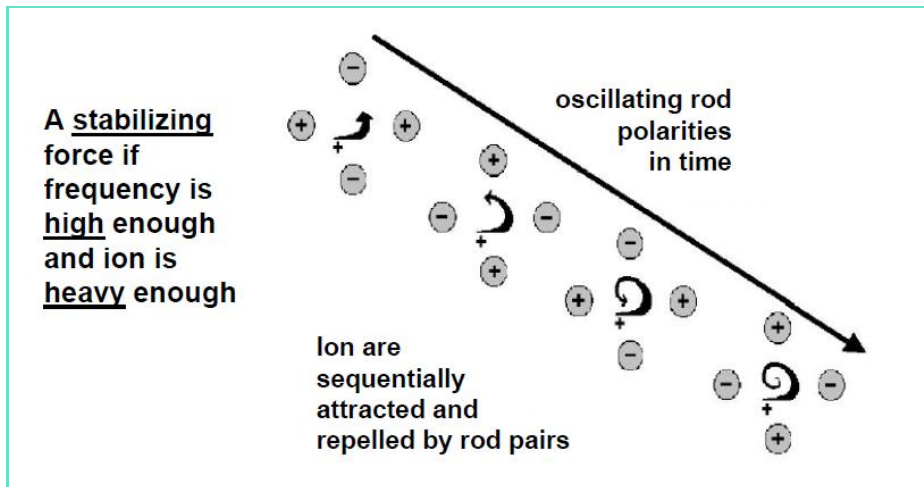

Potenciálová plocha – přiblížení - tvar sedla

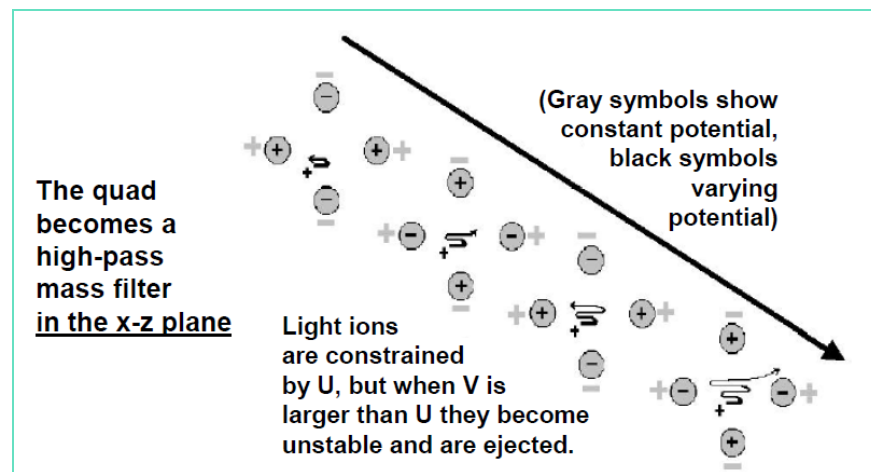
Kvadrupólový analyzátor

R 10^3
100ppm

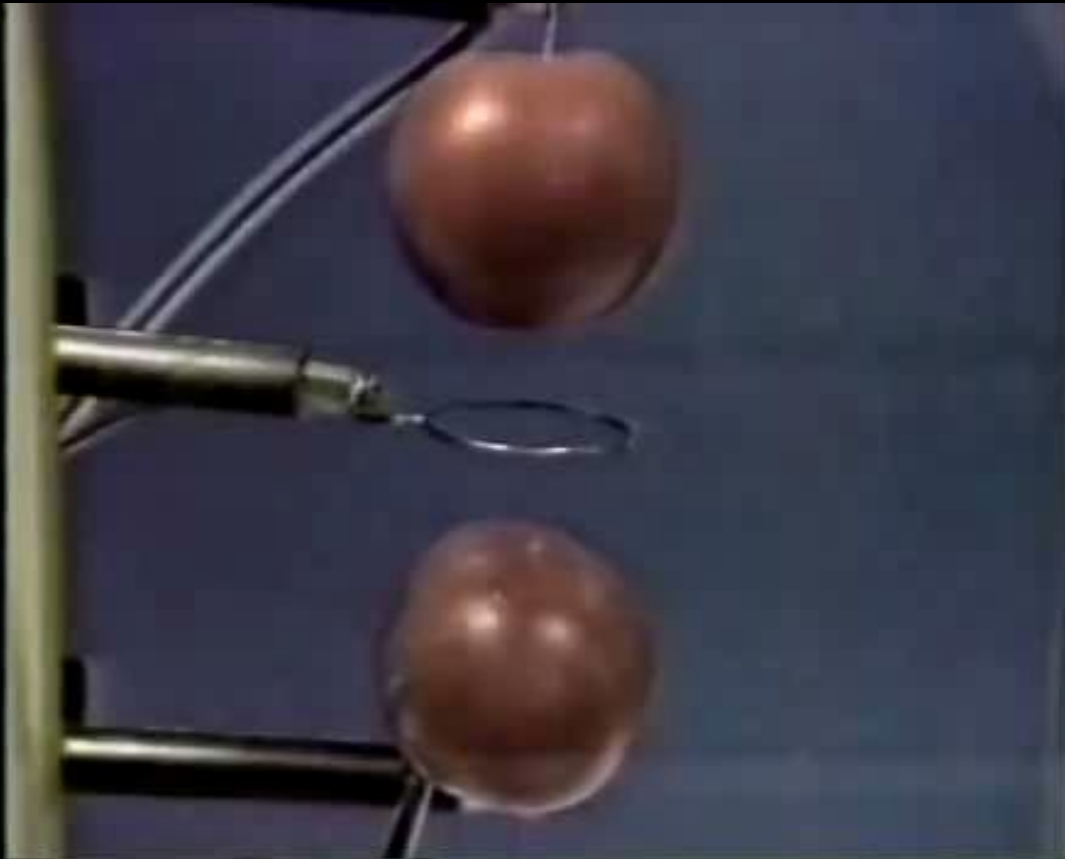
Vliv RF složky – pohyb iontů kvadrupólem

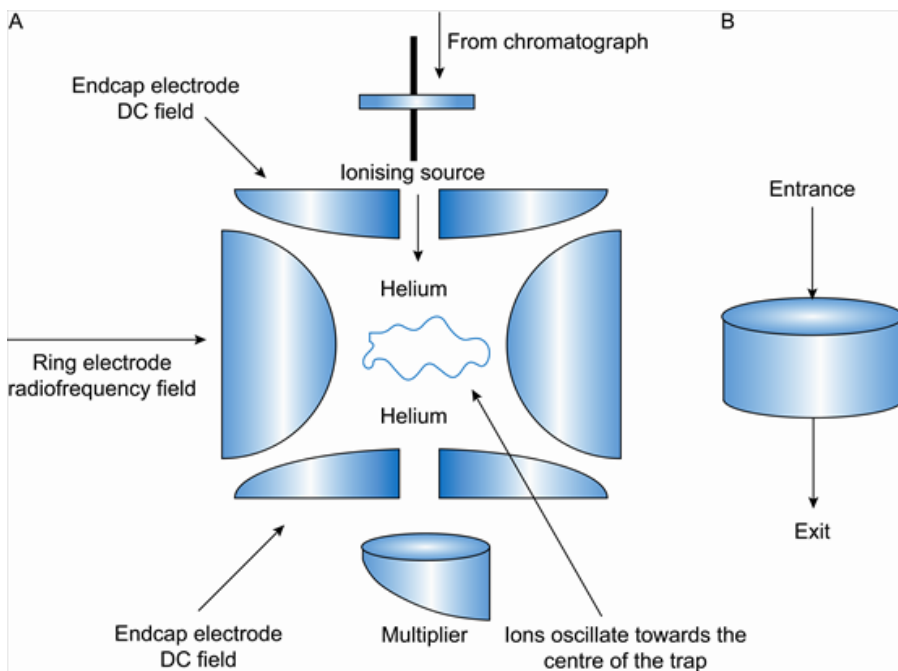
Vliv RF složky – pohyb iontů kvadrupólem

lontová past

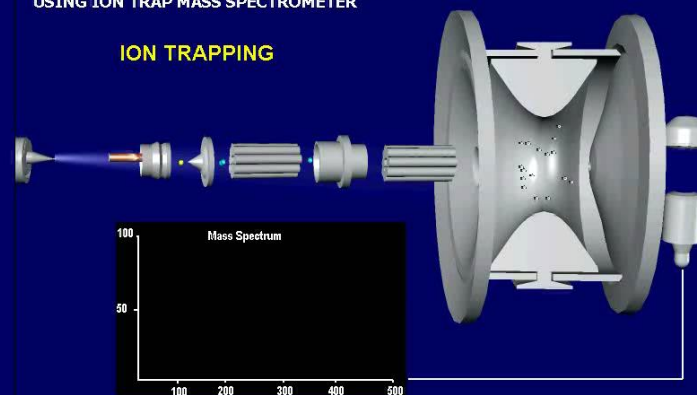

Iontová past

OVERVIEW OF AN ELECTROSPRAY IONIZATION USING ION TRAP MASS SPECTROMETER

ION TRAPPING

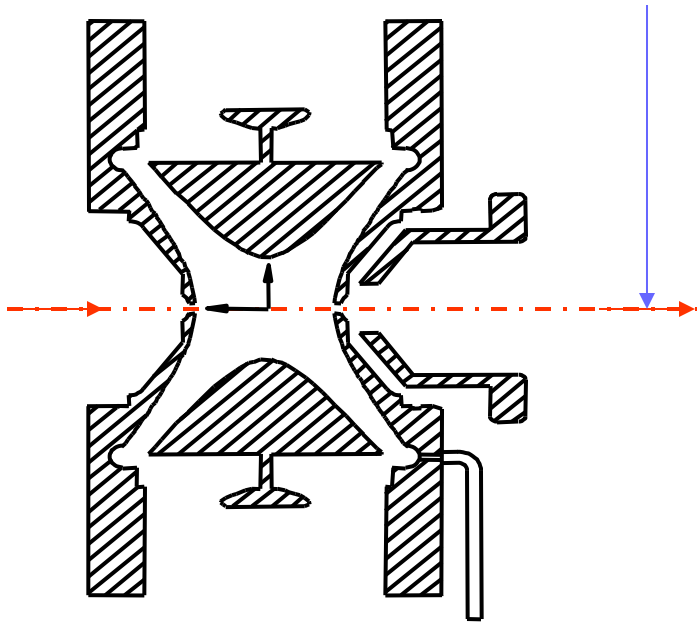

TRAPPING SCANNING DETECTION ZOOM IN/OUT ZOOM MS
PLAY STOP LABEL VIEW QUIT

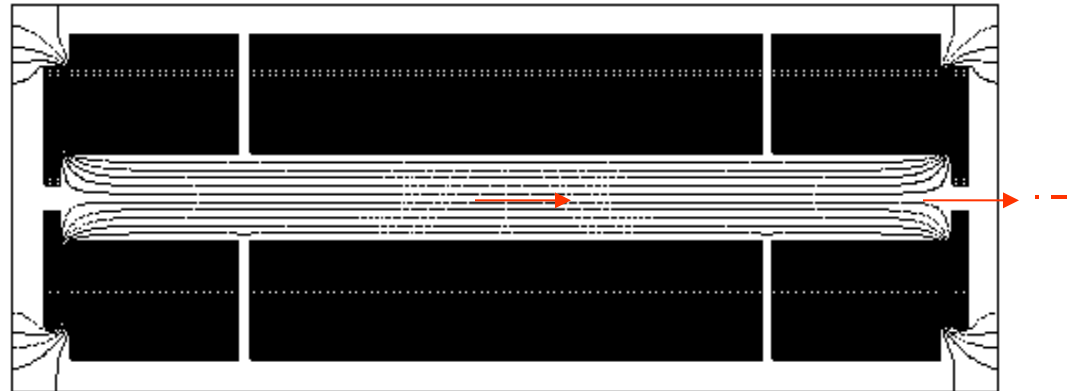
Iontové pasti

$R \cdot 10^3$
100ppm

Osa pohybu iontů (z)

3D (sférická) iontová past

2D (lineární) iontová past

FT-ICR – Iontově cyklotronová rezonance s Fourierovou transformací

Pohyb iontů v magnetickém poli - iont s hmotností m , pohybující se s rychlostí $\mathbf{v}$ v homogenním magnetickém poli se silou $\mathbf{B}$:

$$\mathbf{F} = q\mathbf{v} \times \mathbf{B}$$

Iont pohybující se po **cyklotronové** orbitě s frekvencí danou vztahem:

$$2\pi f = \frac{q\mathbf{B}}{m}$$

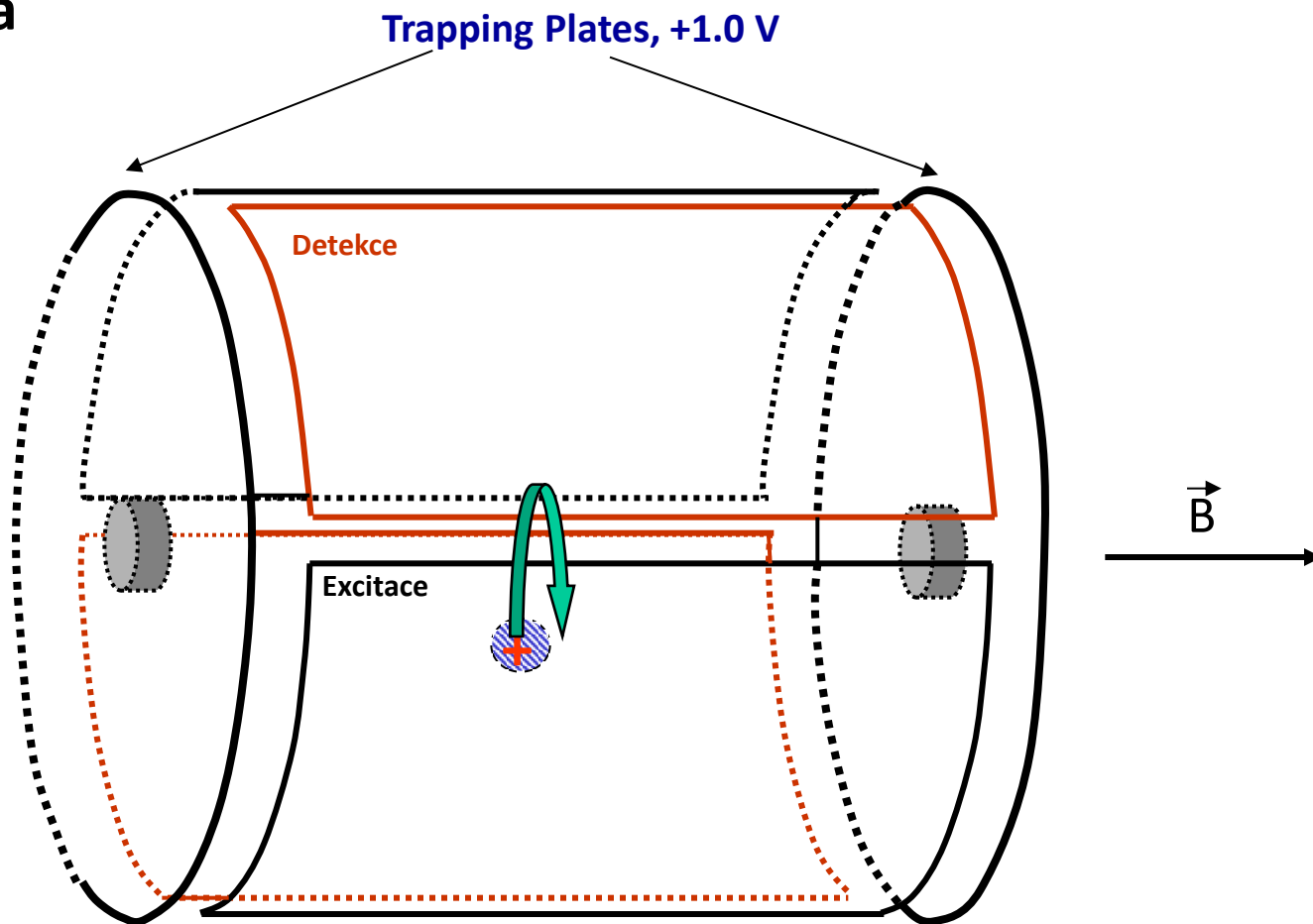
Poloměr běžné cely: 1-3 cm

Počáteční poloměr pohybu iontu: 0.01 - 0.1 mm

Běžná síla magnetického pole: 1-15(21) Tesla

Pohyb iontů v magnetickém poli

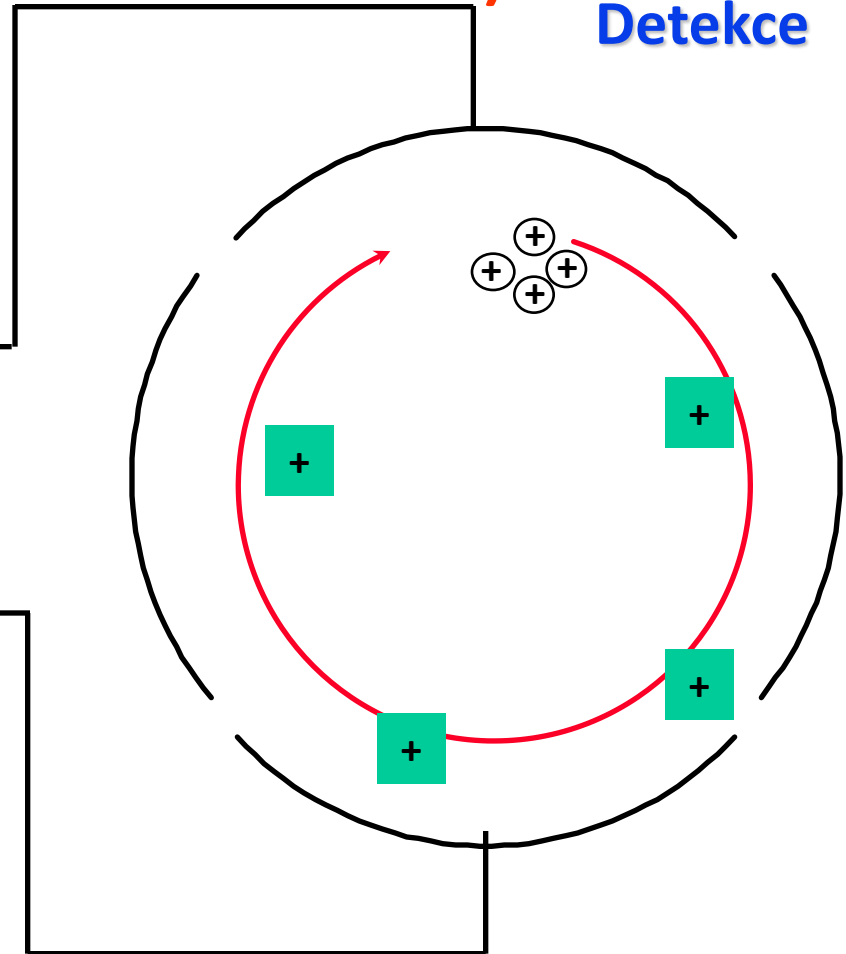
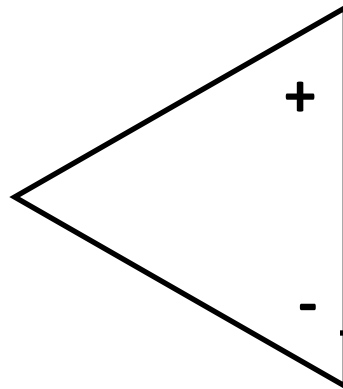
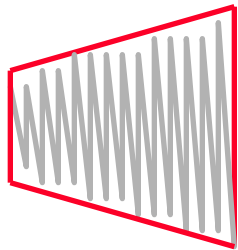
FTMS cela

Fourierova transformace

(Iontově Cyklotronová Resonance)

$$f = \frac{q\mathbf{B}}{2\pi m}$$

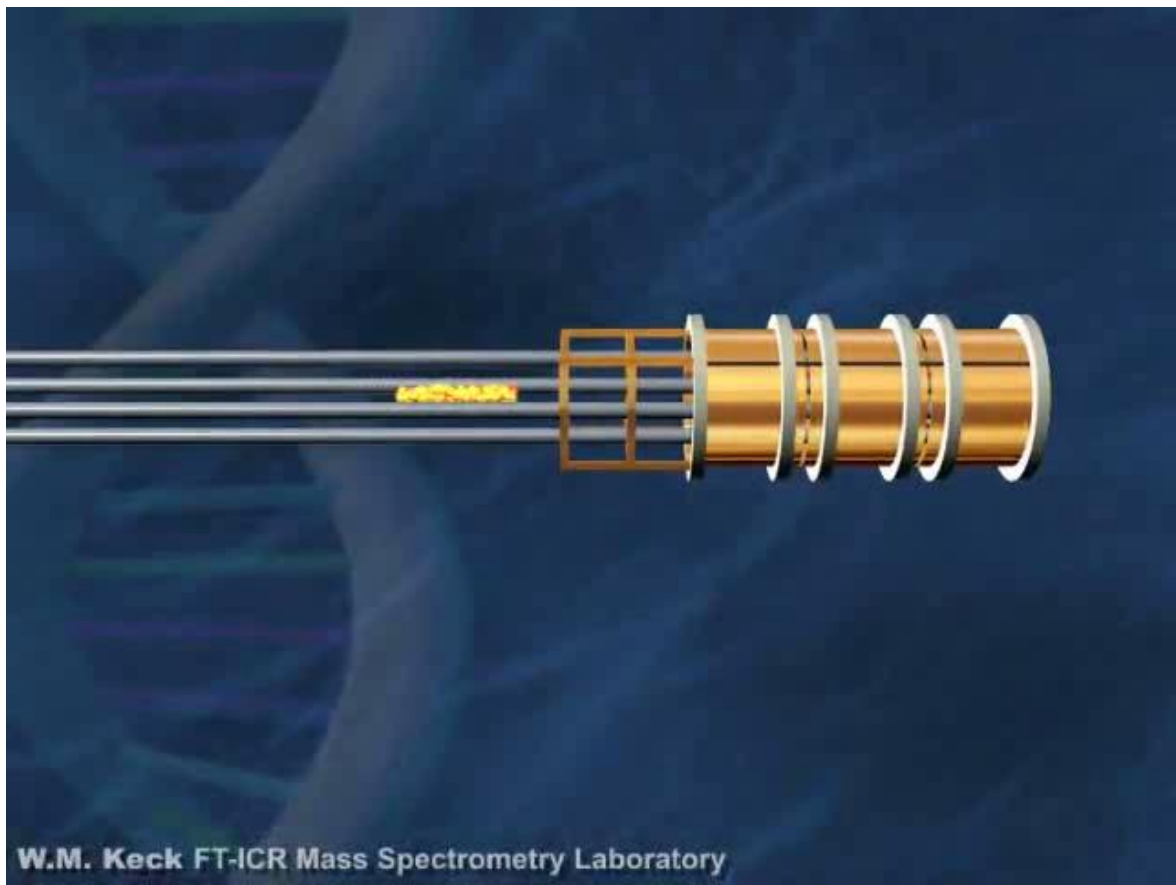

Koherentní cyklotronový pohyb indukuje „proudový obraz“, který je amplifikován a detekován.

Přítomnost iontů s různými m/z se projeví jako superpozice sinusoidálních signálů na Detektoru.

FT-ICR – Iontově cyklotronová rezonance s Fourierovou transformací

R 10^5 a více
0.1ppm

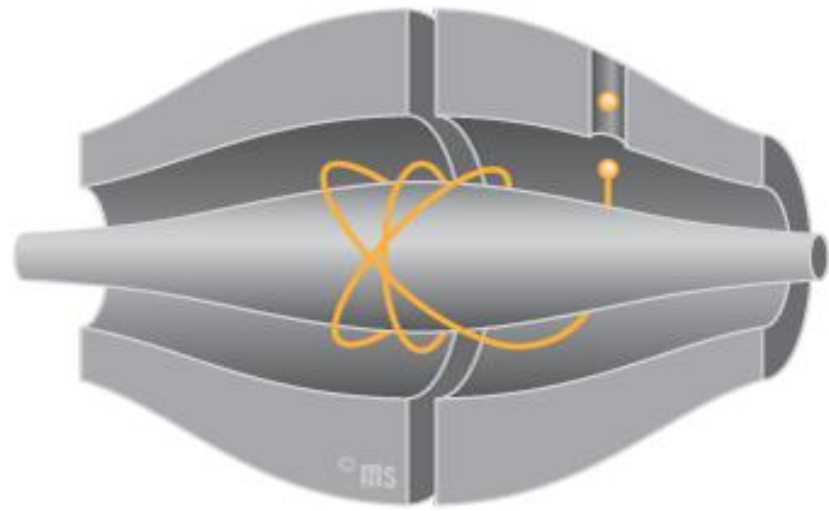

ORBITRAP

R 10^4 (a více)

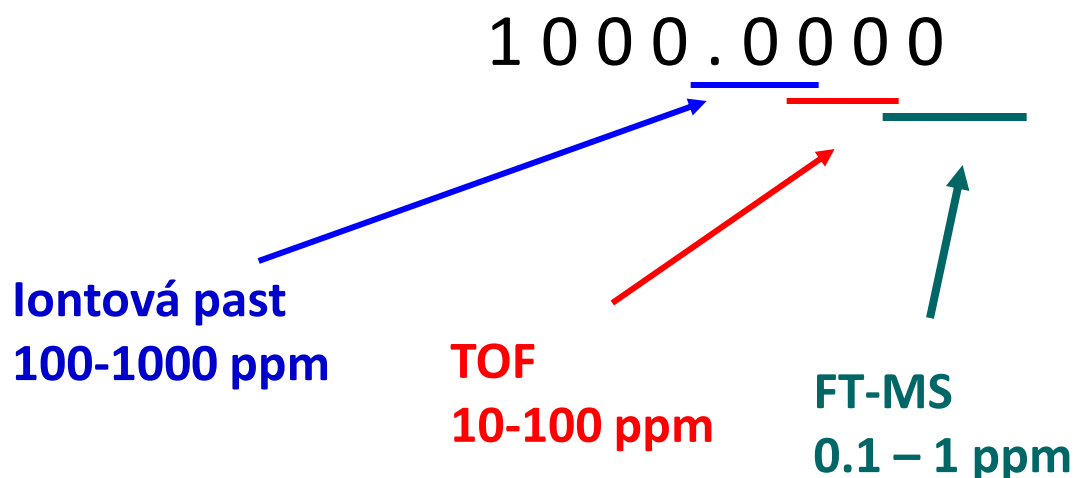
1ppm

- Alexander A. Makarov
- Elektrostatická past
- Ionty rotují kolem centrální elektrody + harmonické oscilace podél této elektrody
- Indukce proudu – FT - MS

Srovnání analyzátorů

- Da – Dalton - 0.1 – 0.0001
- Th – Thompson – 0.1 – 0.0001
- ppm – parts per million – 100 – 0.1
ppm chyba = $1e6 \times (\text{naměřená } M - \text{teoretická } M) / \text{teoretická } M$
- %

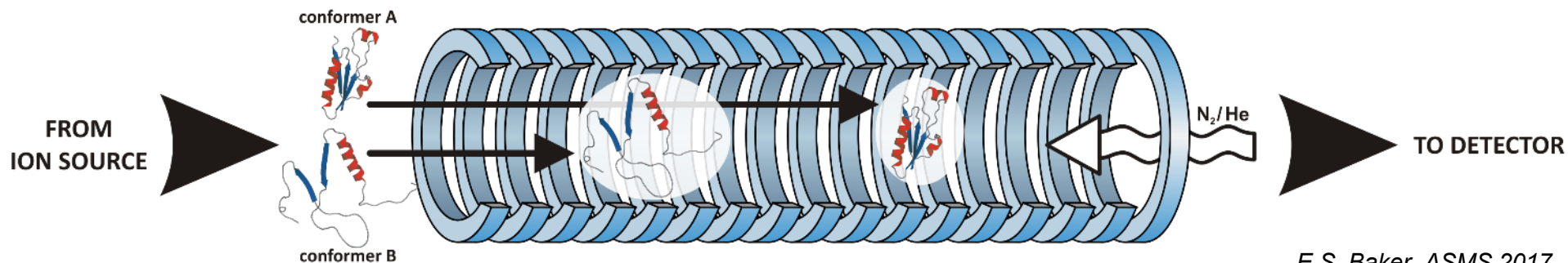
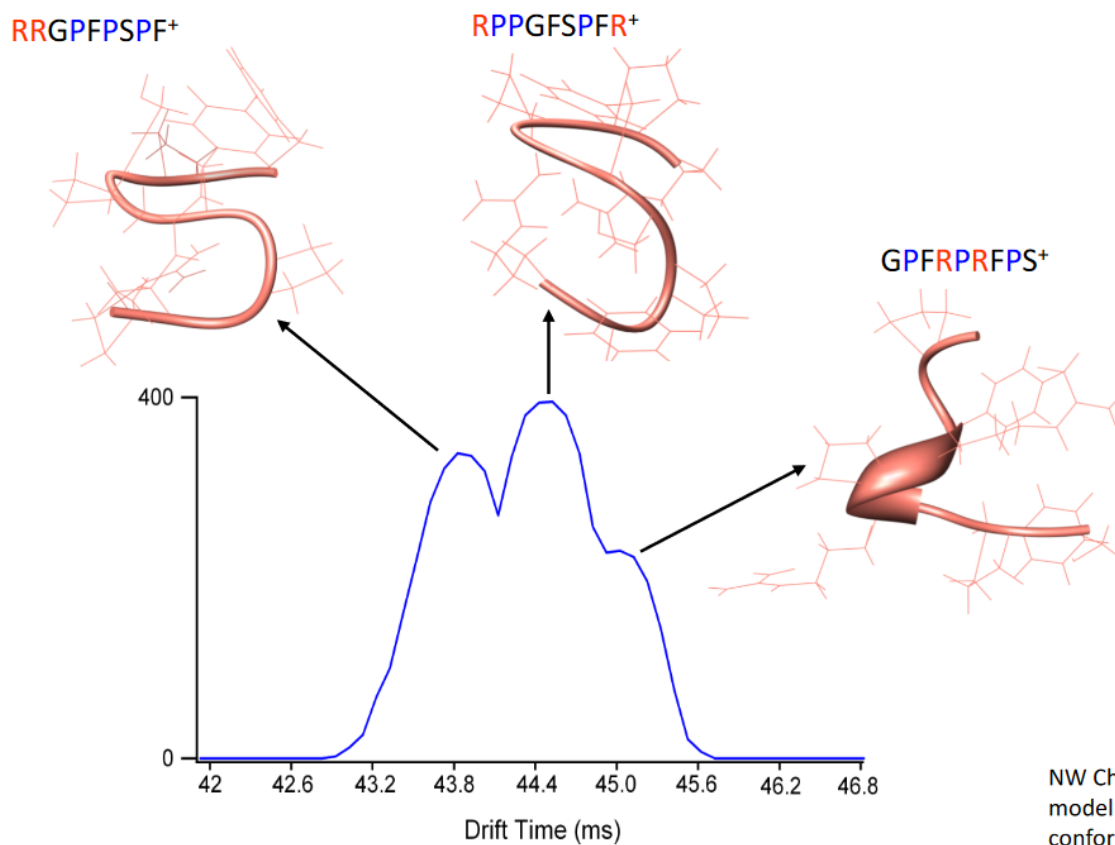

Srovnání analyzátorů

	mass range	resolution	accuracy	dynamic range
quadrupole	4000	4000	100ppm	1.E+05
Ion Trap	6000	4000	100ppm	1.E+04
TOF	unlimited	50000	5ppm	1.E+04
FT-ICR	10000	>10e7	0.1ppm	1.E+04
Orbitrap	4000	>200000	1ppm	1.E+04
Magnetic sector	10000	100000	10ppm	1.E+07

Rozlišení VS rychlost skenu!

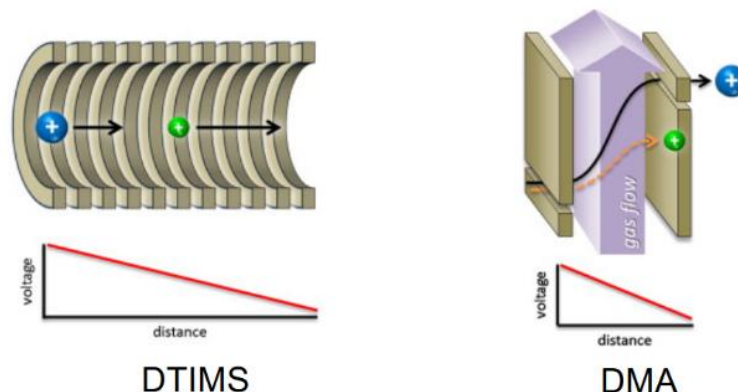
Iontová mobilita – rozdělení dle konformace

Iontová mobilita – různá uspořádání

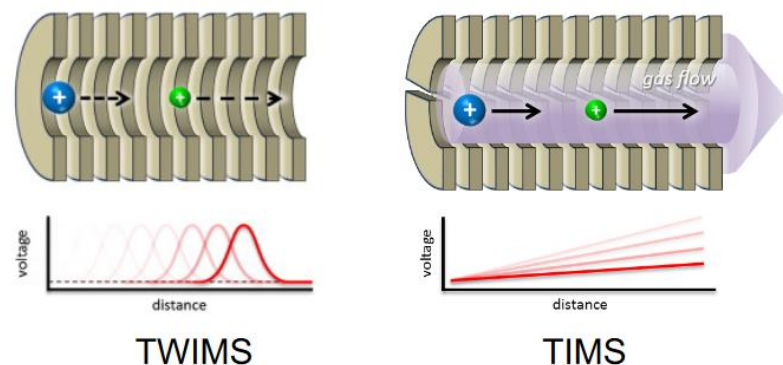
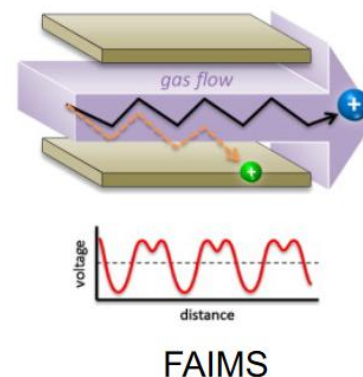
Statické pole

- Drift Tube IMS (DTIMS)
- Differential Mobility Analyzer (DMA)

Dynamické pole

- Field Asymmetric IMS (FAIMS)
- Traveling Wave IMS (TWIMS)
- Trapped IMS (TIMS)

Fragmentace – cesta ke struktuře / sekvenci

Dochází k fragmentaci během-následkem ionizace

EI, FAB

ISD, ISF - In-Source Decay/Fragmentation

PSD - Post-Source Decay

Fragmentaci cíleně indukujeme

- vysoko- VS. nízkoenergetická

- srážky s plynem (He, Ar, N₂) - CID – Collision Induced Dissociation, CAD – Collisionally Activated Dissociation (SORI - sustained off-resonance irradiation)

- srážky s povrchem – SID – Surface Induced Dissociation

- záchyt / transfer elektronu ECD / ETD / EDD – Electron Capture / Transfer / Detachment Dissociation

- indukovaná laserem - IRMPD – Infrared Multi-Photon Dissociation, UVPD – UltraViolet PhotoDissociation

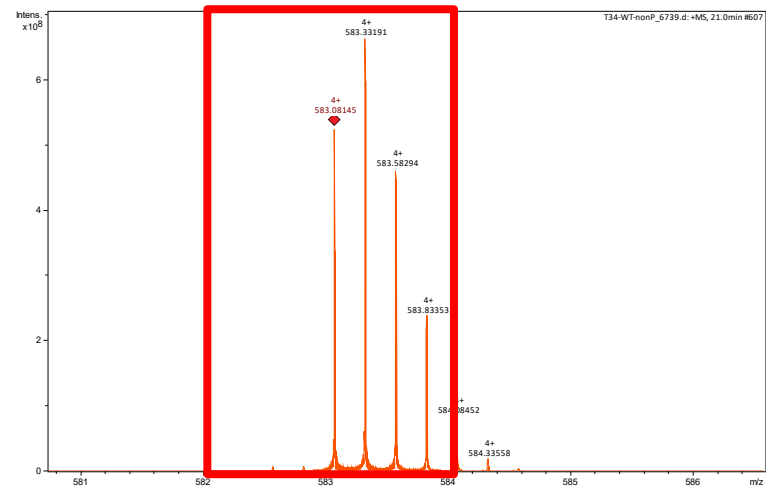
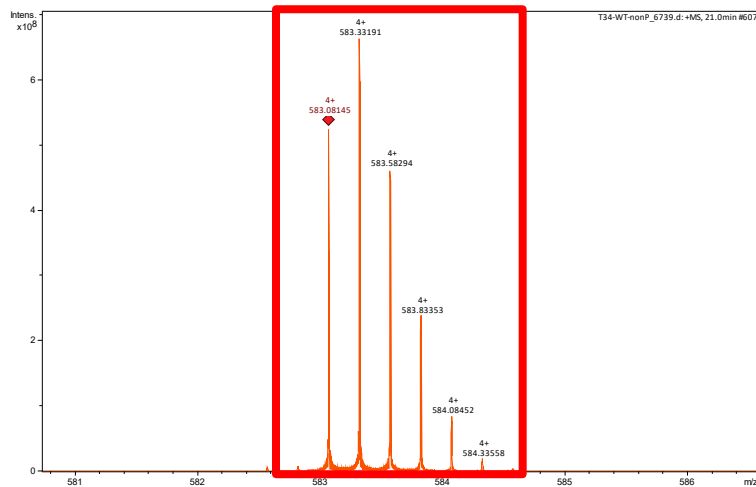
Prekurzor

Fragmenty /
produktové ionty

Hovoříme o MS/MS, MS², MS² ...případně o MSⁿ

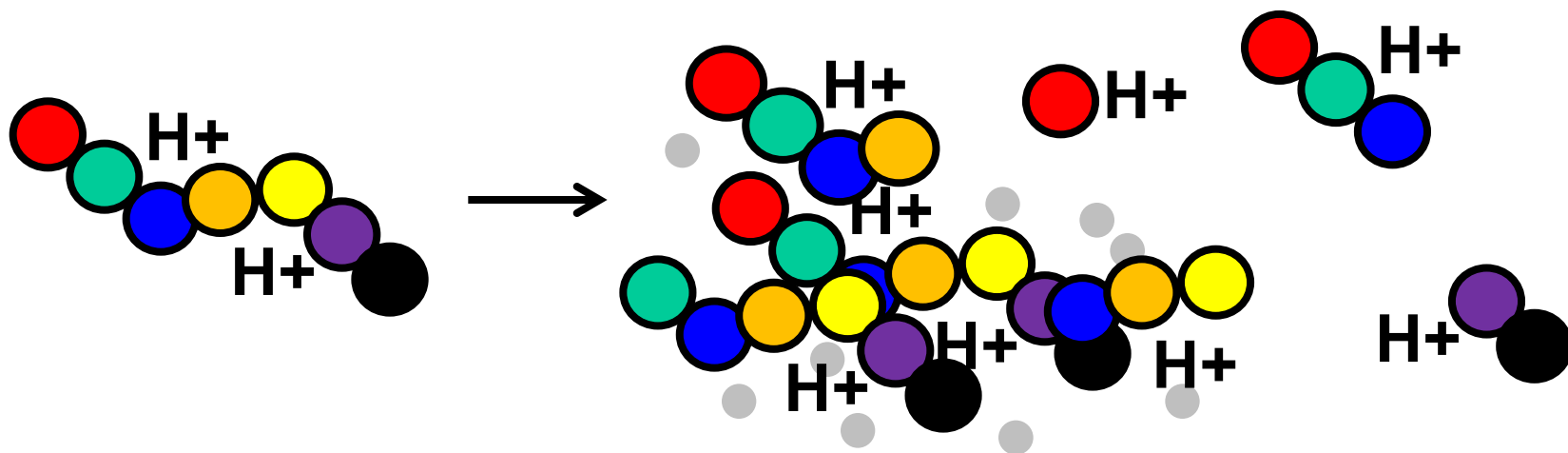
Cílené disociace

1. Krok – izolace daného m/z (tzv. izolační okno – 2 a.m.u., 6 a.m.u).
Pozor na střed izolace – monoizotop nebo průměr!
“ořez izotopů” / překryvy (ko-fragmentace) / odstup v kvantifikaci

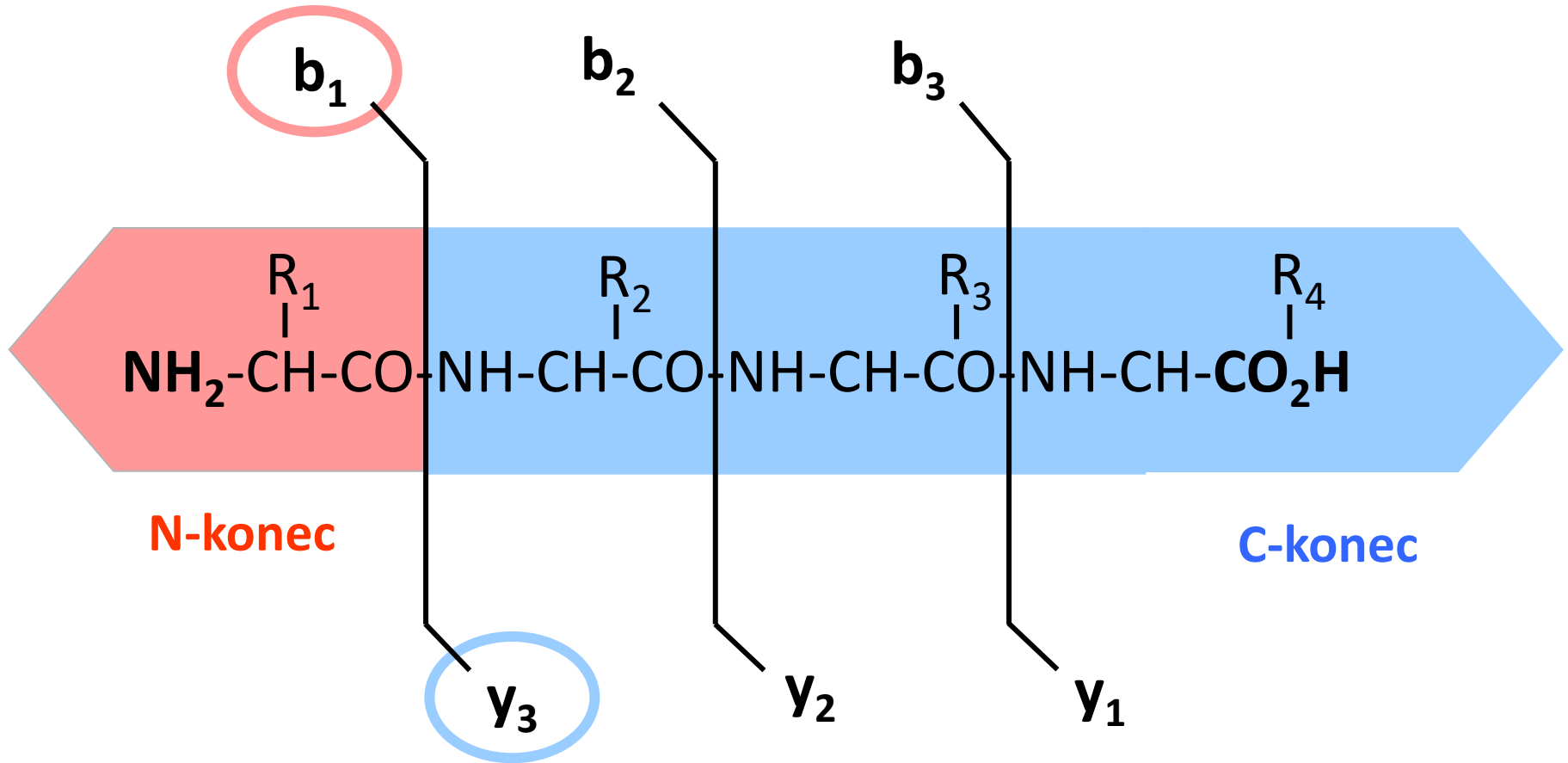

2. Krok - fragmentace

CID – collision induced dissociation – kolizně indukovaná disociace

Fragmentace peptidu

Fragmentace peptidu

S-P-A-F-D-S-I-M-A-E-T-L-K

MH⁺ = 1410.6

b-ions⁺

88.1	S	PAFDSIMAETLK
185.2	SP	AFDSIMAETLK
256.3	SPA	FDSIMAETLK
403.5	SPAF	DSIMAETLK
518.5	SPAFD	SIMAETLK
605.6	SPAFDS	IMAETLK
718.8	SPAFDSI	MAETLK
850.0	SPAFDSIM	AETLK
921.1	SPAFDSIMA	ETLK
1050.2	SPAFDSIMAE	TLK
1151.3	SPAFDSIMAET	LK
1264.4	SPAFDSIMAETL	K

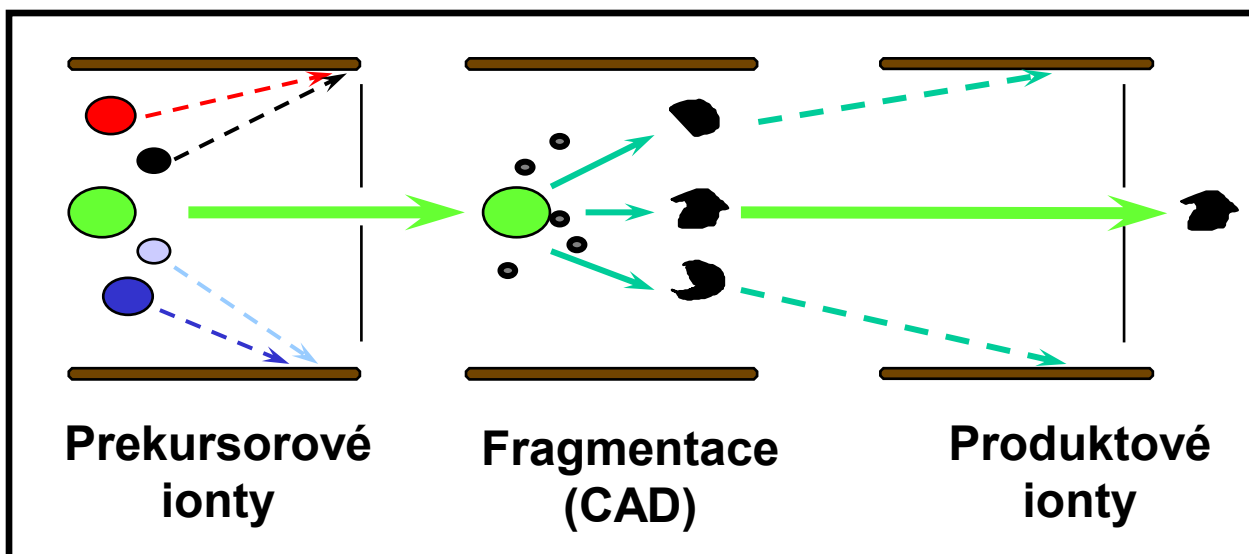
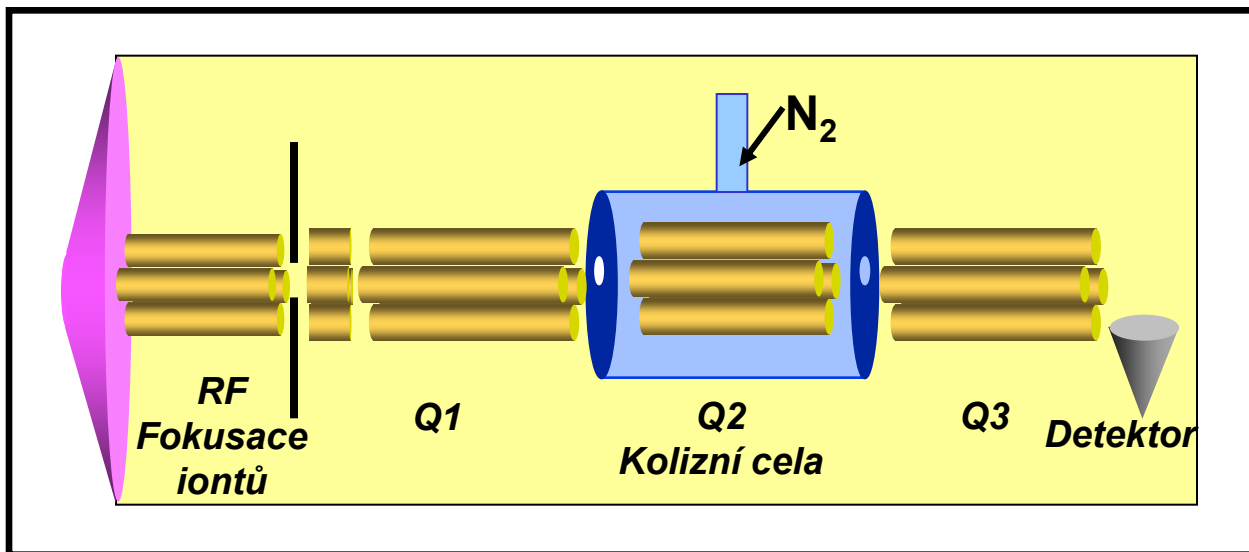
y-ions⁺

1323.6
1226.4
1155.4
1008.2
893.1
806.0
692.3
561.7
490.6
361.5
260.4
147.2

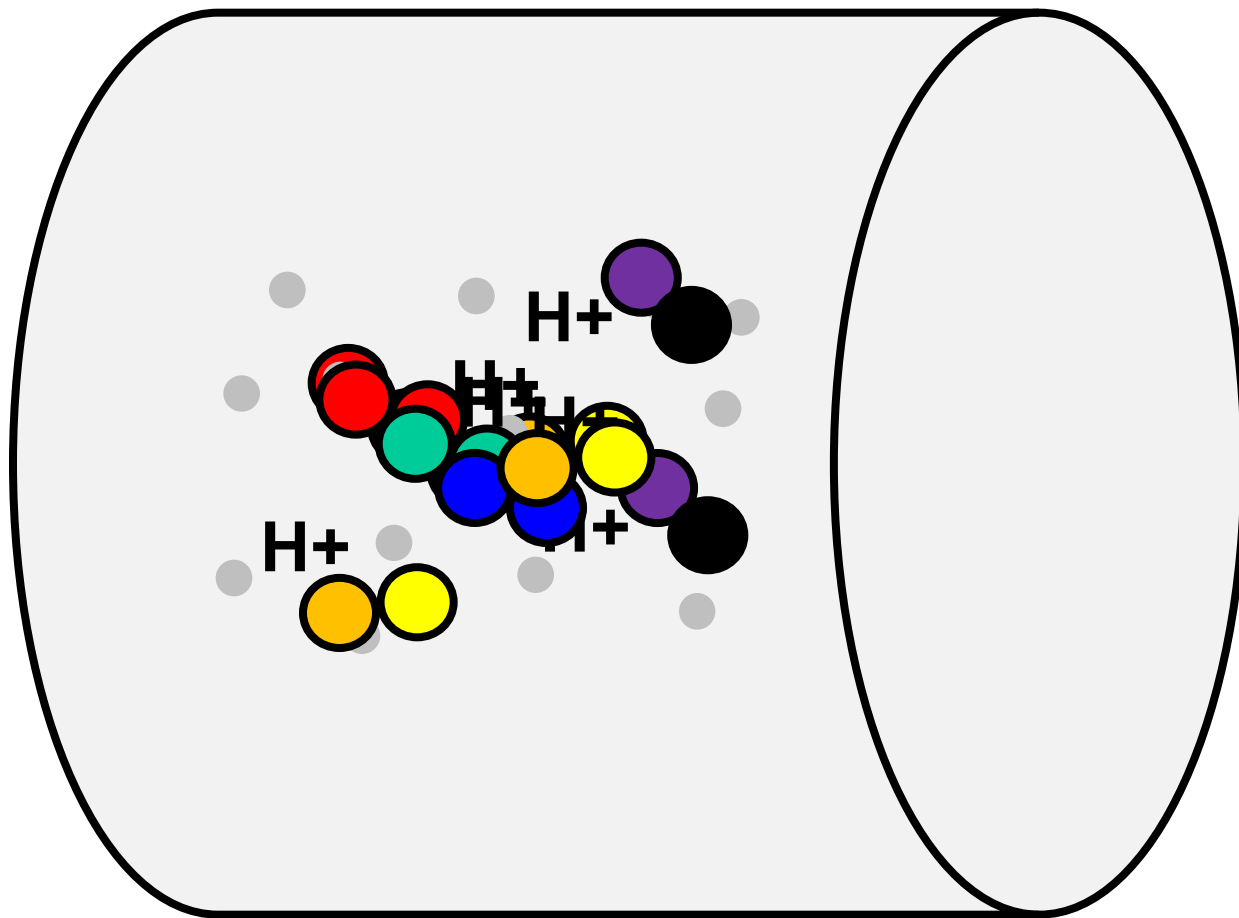
Přehled aminokyselin v číslech

AK		Hmotnost	Boční řetězec	Immoniové ionty
G	Gly	57.02	1	30
A	Ala	71.08	15	44
S	Ser	87.03	31	60
P	Pro	97.05	41	70
V	Val	99.07	43	72
T	Thr	101.05	45	74
C	Cys	103.01	47	76
L	Leu	113.08	57	86(72)
I	Ile	113.08	57	86(72)
N	Asn	114.04	58	87(70)
D	Asp	115.03	59	88
Q	Gln	128.06	72	101(84, 129)
K	Lys	128.09	72	101(129, 112, 84, 70)
E	Glu	129.04	73	102
M	Met	131.04	75	104(61)
H	His	137.06	81	110(166, 138, 123, 121, 82)
F	Phe	147.07	91	120(91)
R	Arg	156.10	100	129(112, 100, 87, 73, 70, 59)
Y	Tyr	163.06	107	136
W	Trp	186.08	130	159

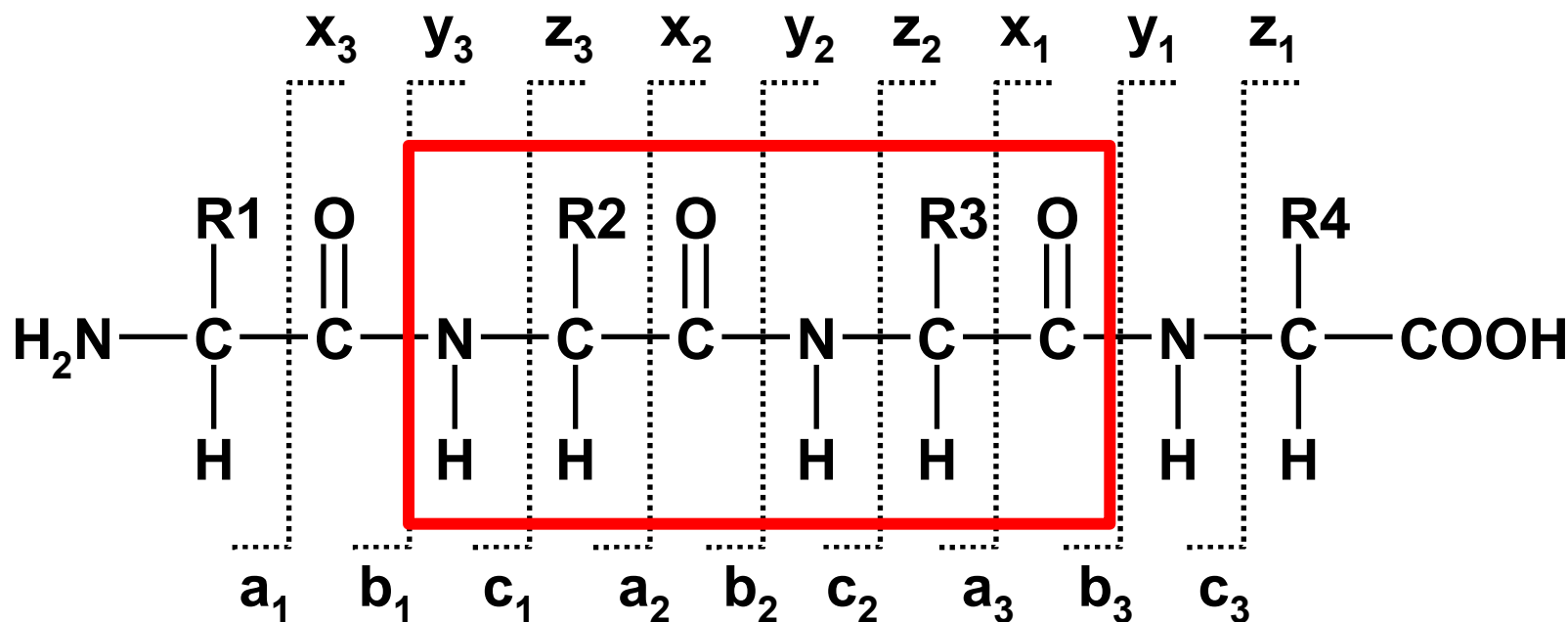
Trojnásobný kvadrupól – MS/MS v prostoru

Iontová past – MS^n v čase

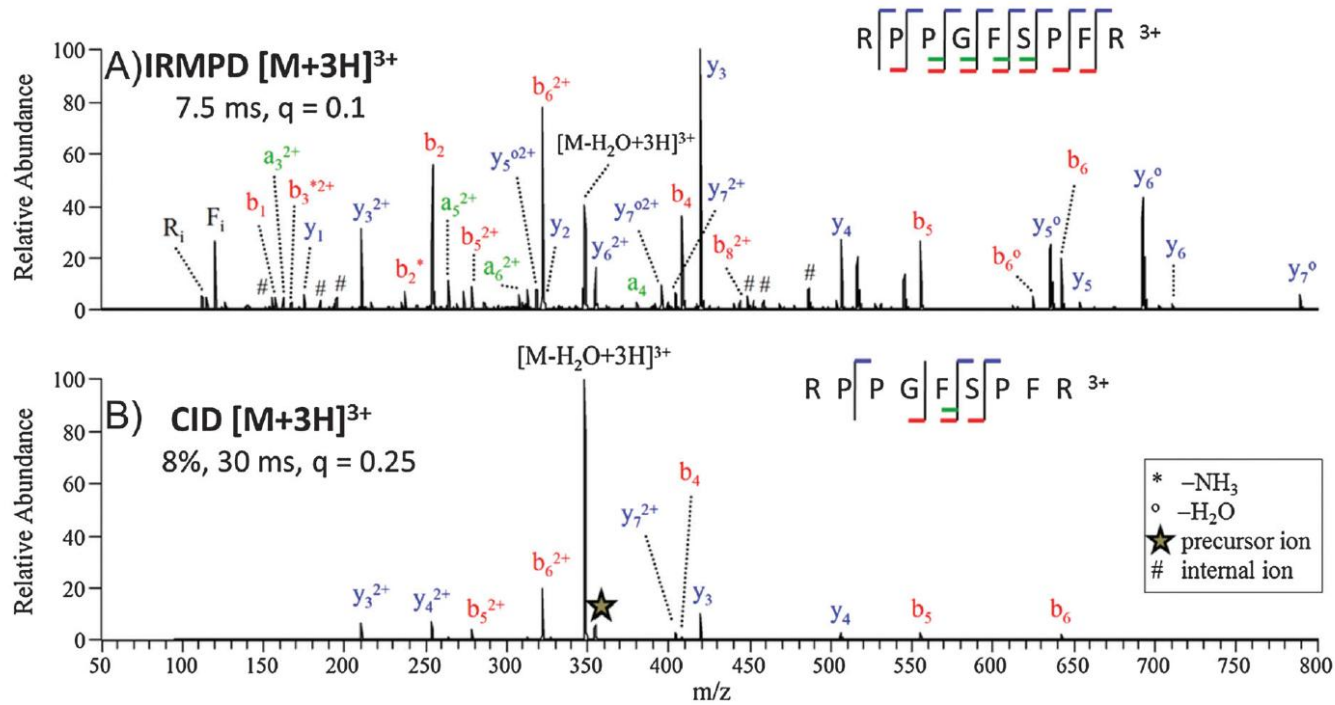
Další typy fragmentací a fragmentových iontů

Interní fragmenty (nemají N- ani C-konec)

Infrared Multiphoton Dissociation (IRMPD)

- CO₂ laserový paprsek
- Vibrační excitace funkčních skupin
OH, COOH, NH₂...
- Podobné CID - fragmentace peptidové páteře: *b*- a *y*-iontové série, ale extenzivnější fragmentace, přítomnost immoniových a *a*-iontů a fragmentů s nízkou *m/z*
- Lze jemně ladit energii laser a délku pulsu
- V případě FT-ICR výhoda oproti CID v ICR cele (není třeba napouštět kolizním plynem a tím narušovat vakuum)

Electron Capture/Transfer Dissociation ECD/ETD(/EDD) = ExD

Záchyt elektronu ($E \leq 0.1$ eV) - u peptidů preferenčně na
S-S můstcích a vazbě $N-C_\alpha$

Neutralizace H^+ ; $[M+2H]^+$ Vodíkem nabohacený radikálový iont. Štěpení vazby $N-C_\alpha$

Vícenásobně nabité prekurzorové ionty

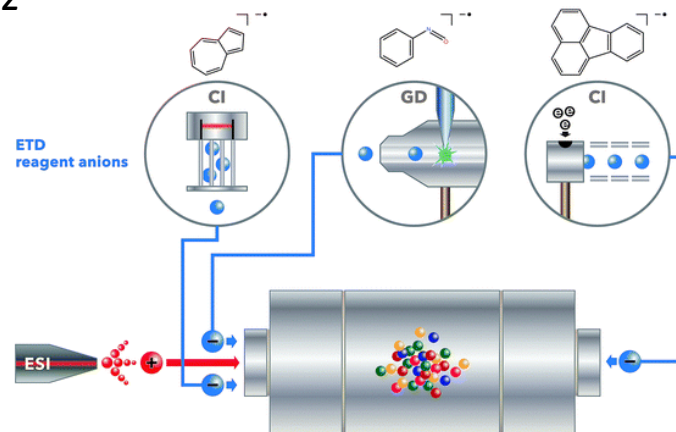
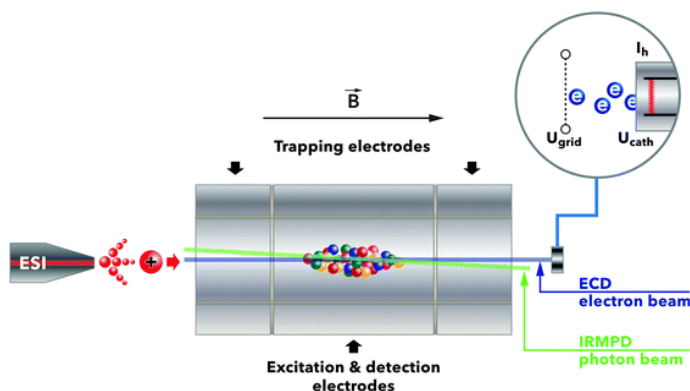
c- a z-iontové série

Electron Transfer Dissociation (ETD)

ECD těžko aplikovatelné na analyzátoři s Rf polem (pasti, kvadrupóly)

Chemická ionizace = elektron přenáší anion (antracén, azobenzen, metan, fluoranthen...) -> neutralizace náboje a následně také fragmentace.

Vznik iontů c a z

UltraViolet PhotoDissociation (UVPD)

UV lasery – Nd:YAG a excimer ArF, KrF,..

vlnové délky: 157nm, 193nm (peptidová vazba), 213nm, 266nm,...

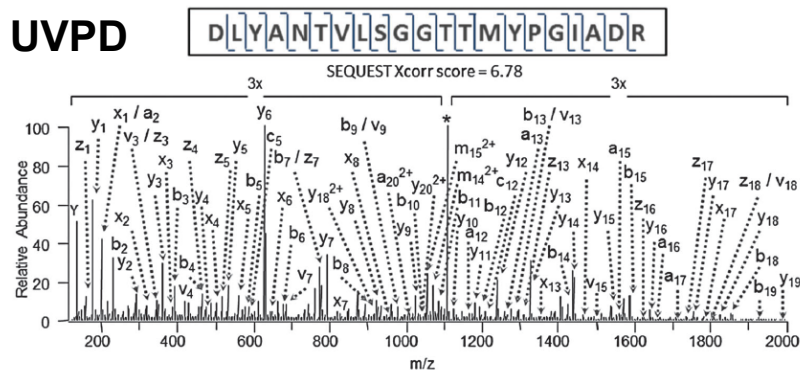
vlnové délky blízké 280nm – fragmentace u aromatických AK

obecně velmi rychlá fragmentace v řádu psec

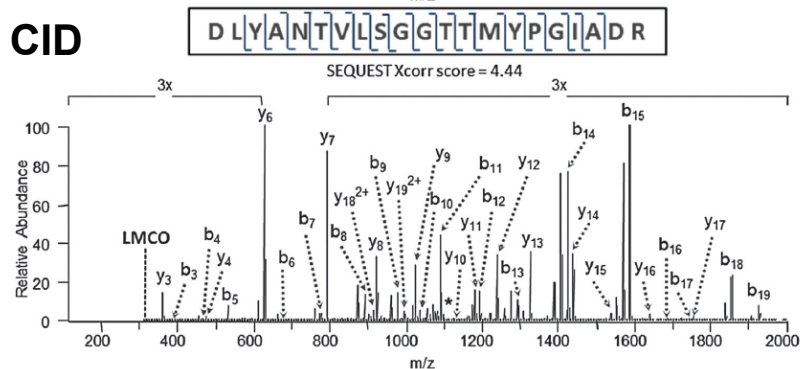
Výsledek podobný ExD, ale nedochází k redukci náboje – aplikovatelné i na 1+

a/x, c/z, ale i b/y ionty a také fragmentace bočních řetězců

UVPD

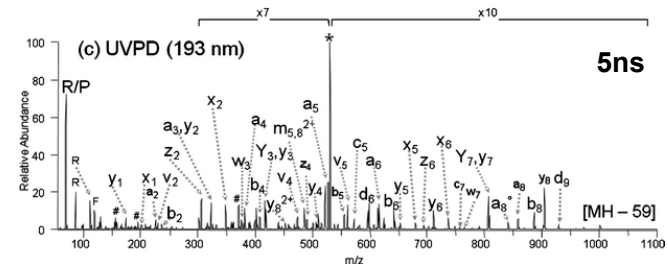
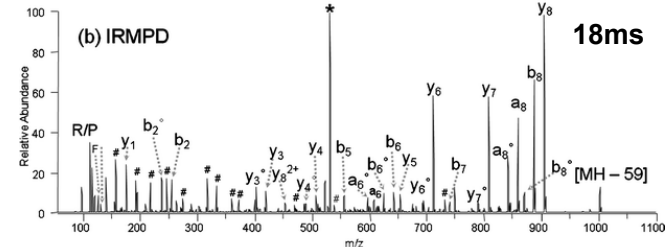
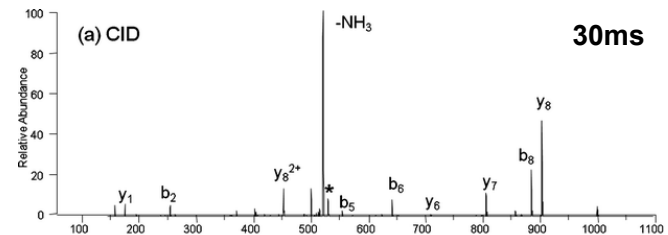

CID

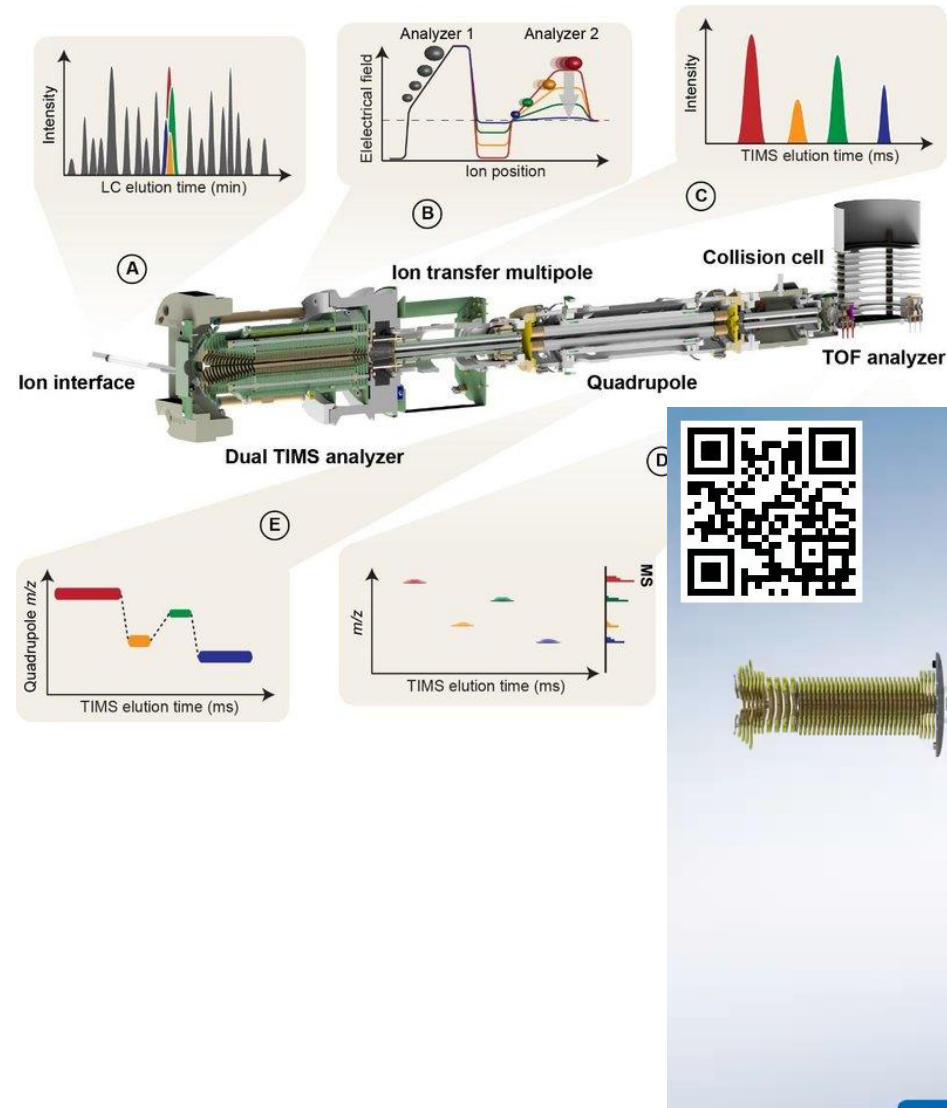
RPPGFSPFR

(m/z 530.7)

timsTOF

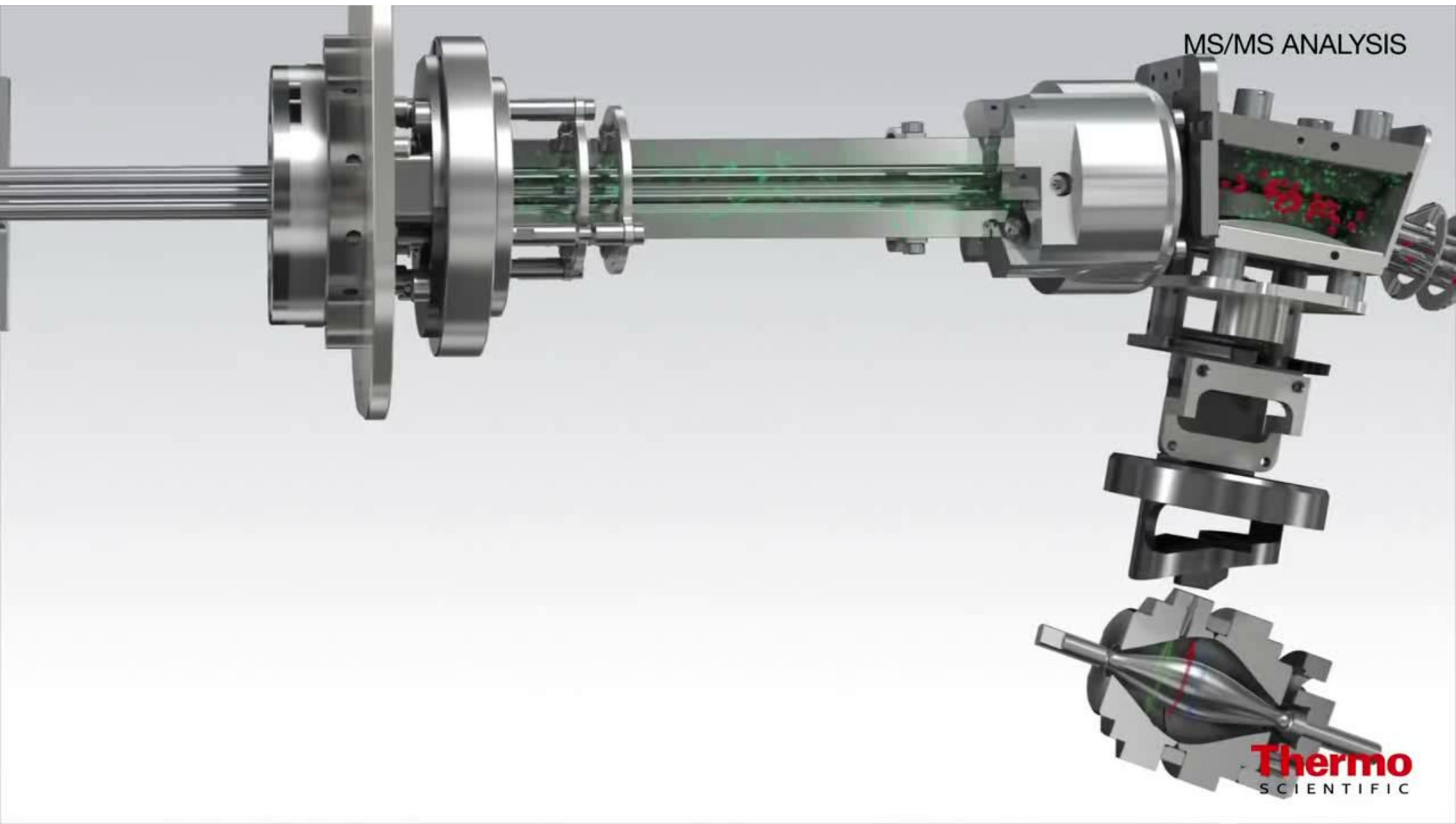
120Hz -> 300Hz

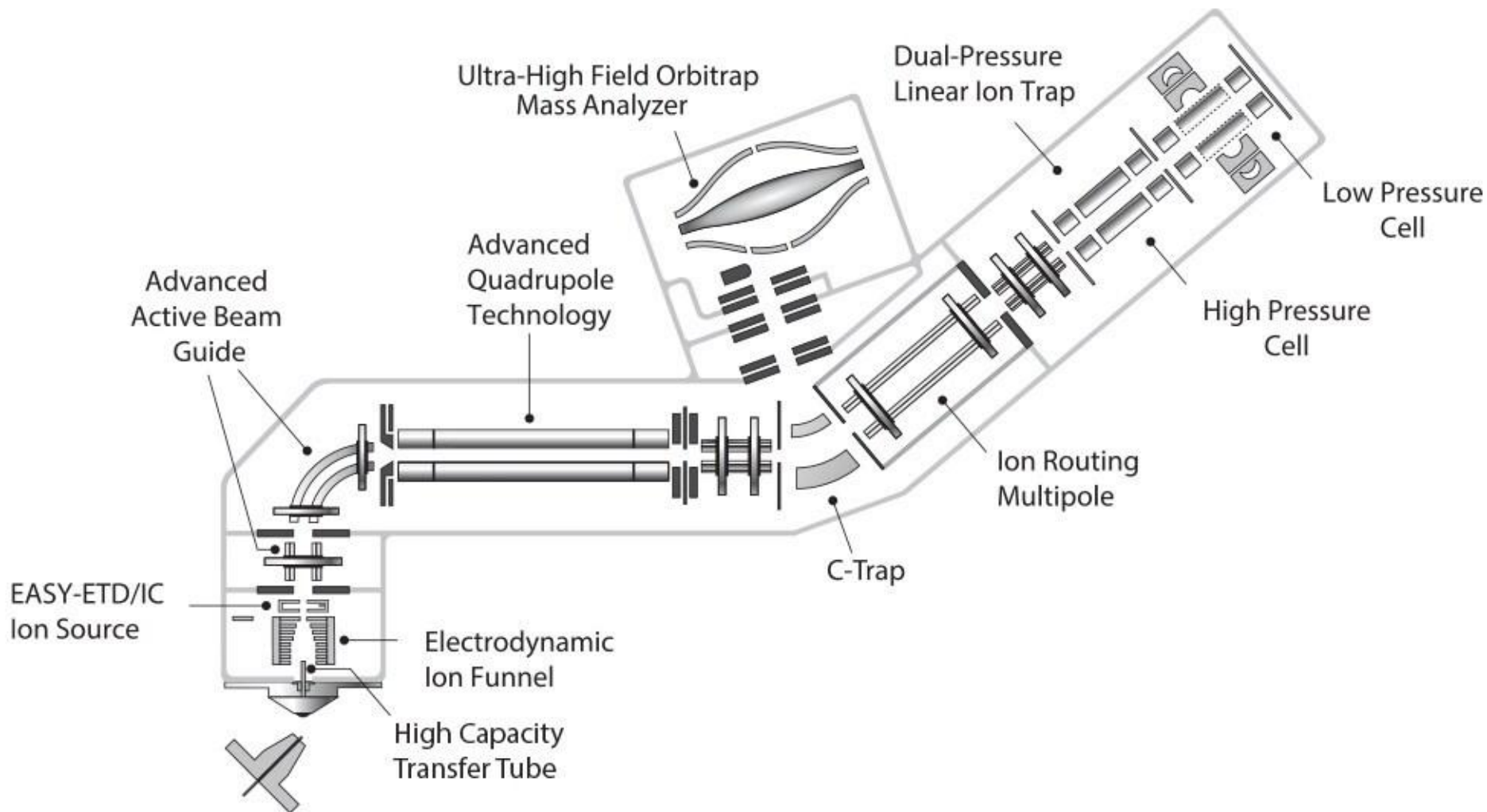
Iontová mobilita (2x tims) + qTOF

Akumulace (tims1), separace (tims2), (fragmentace q), analýza TOF

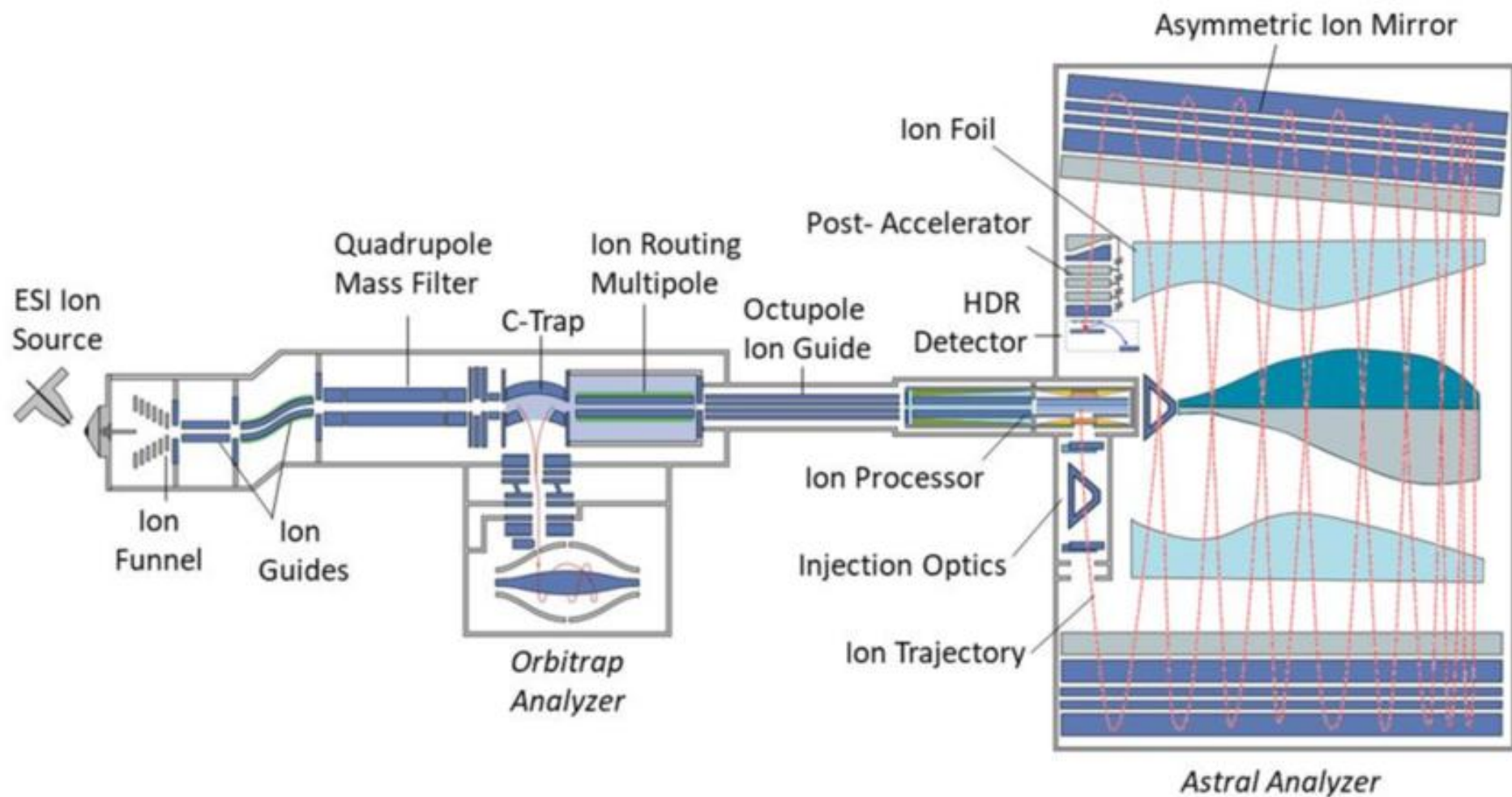
Orbitrap – iontové pasti

Orbitrap – iontové pasti

Orbitrap ASTRAL

Sběr dat – 200Hz (200 spekter/s)